

สภาพทั่วไปของจังหวัดชายแดนภาคใต้

ความทั่วไป

ก่อนที่จะได้ศึกษาถึงเรื่องของ "ปอเนาะ" และการปรับปรุงส่งเสริมปอเนาะให้เป็นโรงเรียนราษฎร ตามวัตถุประสงค์ของวิทยานิพนธ์นี้ ผู้ศึกษาจะได้เสนอข้อเท็จจริง สภาพทั่วไปเกี่ยวกับจังหวัดชายแดนภาคใต้ว่า มีประวัติความเป็นมาอย่างไร มีสภาพการปกครอง การเศรษฐกิจ สังคมจิตวิทยา การศึกษา ฯลฯ อย่างไรก็ตาม ทั้งนี้เพื่อที่จะช่วยให้สามารถเข้าใจและเห็นสภาพปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องของปอเนาะ เพื่อเป็นประโยชน์ในการติดตาม พิจารณา เกี่ยวกับเรื่องนี้ในบทต่อ ๆ ไปได้ดียิ่งขึ้น

๑. ประวัติการปกครอง

จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งประกอบด้วย จังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส และสตูล มีประวัติในด้านการปกครองเป็นเวลายาวนาน อาจแยกกล่าวออกเป็น ๒ ตอน คือ

เมืองปัตตานี ซึ่งแยกออกเป็นจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส ในปัจจุบัน

และ เมืองไทรบุรี ซึ่งเคยอยู่ในราชอาณาจักรไทย ปัจจุบันคือรัฐเคดาห์ของสหพันธรัฐมาเลเซีย เมืองไทรบุรีนี้ส่วนหนึ่งได้แก่จังหวัดสตูลในปัจจุบัน

๑.๑ เมืองปัตตานี

เมืองปัตตานี เป็นเมืองใหญ่เมืองหนึ่งในแหลมมลายูที่เคยรุ่งเรืองมาแต่สมัยโบราณ ตั้งขึ้นเมื่อใดไม่ปรากฏหลักฐานโดยแน่ชัด การสืบประวัติกระทำได้เพียงแต่อาศัยจดหมายเหตุของพ่อค้าชาวยุโรปบ้าง ชาวจีนบ้าง ที่แล่นเรือเข้ามาค้าขายแล้วจดหมายเหตุบันทึกไว้ แต่ก็ไม่ได้รายละเอียดอะไรมากนัก ประวัติการสร้างเมืองปัตตานีจึงอยู่ในรูปของตำนานเสียมากกว่าที่จะเป็นหลักฐานที่แท้จริง โดยมีการเล่าสืบต่อกันมาว่า ธิดาของมะโรงมหาวงศ์ ได้ประทับบนหลัง

ข้างเผือกเสด็จขึ้นไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ ไคข้ามเขตป่าไปถึงแม่น้ำแห่งหนึ่งแล้วจึงตั้งค่าย
 ลง รวบรวมประชาชนที่กระจัดกระจายกันอยู่ในที่ต่าง ๆ เข้าไว้ด้วยกัน และตั้งชื่อดินแดนนี้ว่า
 "ปัตตานี" ซึ่งหมายถึง "สตรีผู้มีเกียรติคุณ" ส่วนแม่น้ำนั้นไคชื่อว่า "ตานี"^๑ บางตำนานกล่าวว่า
 เมืองปัตตานีเดิมตั้งขึ้นที่หมู่บ้านปาราวันก่อน คำว่า ปาราวันนี้สันนิษฐานว่าจะตรงกับพระวัง หมายถึง
 กำแพงเมืองซึ่งปัจจุบันอยู่ในอำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี ต่อมาให้ชื่อว่า "โกตามหาสิขัย" เจ้าเมือง
 ชื่อ "ศรีวังษา" แต่เนื่องจากเมืองนี้อยู่ห่างไกลทะเลไม่สะดวกในการคมนาคม จึงไคอพยพออกไปอยู่
 ไกลทะเลมากขึ้น ไคไคไปอยู่ที่ของชาวประมงคนหนึ่งชื่อ "ตานี" โดยที่ชาวประมงผู้นี้เป็นที่นับถือ
 ของประชาชนในแถบนี้ จึงเรียกว่า "มาปะ" หรือ "ปะ" ซึ่งแปลว่า "พ่อ" นำหน้าชื่อเดิมเป็น
 "ปะตานี" และต่อมากลายเป็น "ปัตตานี"^๒ อย่างไรก็ตาม เมืองปัตตานีนี้เป็นเมืองสำคัญและมี
 ชื่อเสียงโด่งดังมาแล้วแต่อดีต เป็นเมืองที่อุดมสมบูรณ์ไปด้วยโภคทรัพย์ธัญญาหาร เป็นเมืองที่ชาวยุโรป
 หลายชาติหลายภาษาเข้ามาตั้งหลักแหล่งทำมาค้าขายแต่โบราณ^๓

เมืองปัตตานี ไคเข้ามาอยู่ในพระราชอาณาเขตของประเทศไทยตั้งแต่เมื่อไคไม่ปรากฏ
 หลักฐานแน่ชัด แต่ตามหลักศิลาจารึกสมัยพ่อขุนรามคำแหง (หลักที่ ๑) ปรากฏข้อความเกี่ยวกับอาณา-
 เขตของประเทศไทยในสมัยนั้นว่า

^๑ ประพันธ์ คูหามภต์, "ประวัติจังหวัดชายแดนภาคใต้", เอกสารวิชาการ
ศูนย์ประสานงานปกครองจังหวัดชายแดนภาคใต้ กรมการปกครอง, ๒๕๑๐, (อัครสำเนา), หน้า ๒

^๒ กรมศิลปากร กระทรวงศึกษาธิการ, ประวัติศาสตร์จังหวัดภาคใต้ นราธิวาส
ปัตตานี ยะลา สตูล, (ยะลา : โรงพิมพ์คุรุสมมนาการภาคศึกษา ๒, ๒๕๐๕), หน้า ๑๐

^๓ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๑ และ ๑๕

"มีเมืองกว้างขวางหลาย ปรายเบื้องตะวันออก รอคระหลวงสองแคว
 ดุมนาจายศคาเท่าฝั่งของ ถึงเวียงจันทน์เวียงคำเป็นที่แล้ว เบื้องหัวนอนรอก-
 คนที่ พระบางแพรก สุพรรณภูมิ ราชบุรี เพชรบุรี ศรีธรรมราช ฝั่งทะเลสมุทร
 เป็นที่แล้ว เบื้องตะวันตก รอกเมืองนอก เมือง... หงสาวดี สมุทรเจ้าเป็นแดน
 เบื้องคันทนอน รอกเมืองแพร เมืองนาน เมือง... เมืองพลัว ฝั่งของเมือง
 ขวาเป็นที่แล้ว ปลูกเลี้ยงฝูงลูกบ้านลูกเมืองนั้นชอบด้วยธรรมทุกคน"

โดยเหตุที่เขตเมืองนครศรีธรรมราชในครั้งนั้นกินไปตลอดแหลมมลายู รวมทั้งมะละกา
 และสิงคโปร์ ดังนั้น ตามหลักฐานศิลาจารึกดังกล่าว แหลมมลายูจึงเป็นเขตแดนไทยตั้งแต่สมัยพ่อขุน
 รามคำแหงเป็นต้นมา แต่วิธีการปกครองเมืองขึ้นในสมัยนั้น ไม่ได้ส่งคนไปปกครอง เพียงแต่ให้ส่ง
 ดอกไม้เงินดอกไม้ทอง ๓ ปี คอครั้ง^๔

ในสมัยกรุงศรีอยุธยา อาณาเขตของไทยยังคงแผ่คลุมแหลมมลายูทั้งหมด เมืองปัตตานี
 จึงยังคงขึ้นกับไทย โดยมีฐานะเป็นเมืองประเทศราช ส่งบรรณาการ เป็นคราว ๆ เช่นเดียวกับเมือง
 ประเทศราชอื่น ๆ ในแหลมมลายู แต่สมัยโคกรุงศรีอยุธยาเสื่อมอำนาจหรือผลิตแผนดิน เมืองปัตตานี
 ก็คงส่งบรรณาการ แสดงอาการกระด้างกระเดื่อง เช่น ในรัชสมัยสมเด็จพระเจ้าปราสาททอง
 เจ้าหญิงอุงู นางพระยาเมืองปัตตานีเห็นว่า สมเด็จพระเจ้าปราสาททองทรงชิงราชสมบัติจากเจ้านาย
 ในพระราชวงศ์เดิม จึงถือโอกาสส่งเครื่องราชบรรณาการ สมเด็จพระเจ้าปราสาททองจึงโปรด-
 เกล้าฯ ให้แต่งกองทัพกรุงออกไปปราบถึงสองครั้ง แต่ก็ปราบไม่ได้ จนถึง พ.ศ.๒๑๙๘ ก็เตรียม
 กองทัพจะลงไปปราบอีก แต่พวกฮอลันดาได้ช่วยเหลือเกลี้ยกล่อมให้นางพระยาเมืองปัตตานียอมอ่อนน้อม
 ต่อไทย ก็เป็นผลสำเร็จ เมืองปัตตานีจึงกลับมาเป็นของไทยตามเดิม^๖

^๔ เรื่องเดียวกัน, หน้า ข. และ ๘

^๕ ศูนย์ประสานงานปกครองจังหวัดชายแดนภาคใต้ กรมการปกครอง, ที่ระลึกในพิธี
เปิดการประชุมพิเศษข้าราชการจังหวัดชายแดนภาคใต้ ณ หอประชุมจังหวัดยะลา, (พระนคร :
 โรงพิมพ์สวนทองถิ่น, ๒๕๐๘), หน้า ๗๗

^๖ อภัย จันทวิมล, ปัญหาเกี่ยวกับสี่จังหวัดภาคใต้, (ลพบุรี : โรงพิมพ์ศูนย์การ
 ทหารราบ ค่ายสมเด็จพระนารายณ์, ๒๕๐๗), หน้า ๓

เมืองปัตตานียังคงรวมอยู่กับกรุงศรีอยุธยาต่อมาจนกระทั่งกรุงศรีอยุธยาได้เสียแก่พม่า เมื่อ พ.ศ. ๒๓๑๐ เมืองปัตตานีจึงได้ตั้งตัวเป็นอิสระ เช่นเดียวกับเมืองใหญ่อื่น ๆ ในภาคใต้ เช่น เมืองนครศรีธรรมราช เมืองสงขลา และเมืองพัทลุง เหตุการณ์ตอนนี้เริ่มเข้าสู่สมัยแห่งความยุ่งยากและสับสนของเมืองไทย สมเด็จพระเจ้าตากสินทรงกอบกู้ชาติบ้านเมืองและปราบปรามบรรดาหัวเมืองที่ตั้งตัวเป็นก๊กเป็นเหล่าให้กลับมาเป็นไทยคืนแผ่นดินเดียวกันดังเดิม จนกระทั่งในปี พ.ศ. ๒๓๑๒ พระองค์จึงได้ทรงยกกองทัพลงไปปราบเมืองนครศรีธรรมราช สงขลา และพัทลุง เจ้าเมืองทั้งสามไม่อาจรักษาเมืองไว้ได้ จึงพากันหลบหนีมาทางใต้เข้าพึ่งพาศักดิ์สุลต่านมะหะหมัดเจ้าเมืองปัตตานี กองทัพไทยก็ยกติดตามลงมาประชิดเมืองปัตตานี และให้เจ้าเมืองปัตตานีสั่งตัวเจ้าเมืองทั้งสาม สุลต่านมะหะหมัดก็ยินยอมอ่อนน้อมแต่โดยดี เมืองปัตตานีจึงกลับมาขึ้นต่อไป และเริ่มส่งดอกไม้เงิน ดอกไม้ทอง กับปืนใหญ่ ๑๐๐ กระบอก ให้กับไทย แต่อยู่ได้ไม่นานก็กลับแข็งเมืองอีก แต่สมเด็จพระเจ้าตากสินก็ไม่ได้ทรงให้กองทัพลงไปปราบปรามจนตลอดรัชกาล

สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ในแผ่นดินสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก เมื่อทรงขึ้นครองราชย์ใหม่ ๆ เมืองปัตตานียังคงแข็งเมืองไม่ยอมอ่อนน้อมต่อไป ครั้นเมื่อ พ.ศ. ๒๓๒๘ พม่ายกกองทัพมาตีหัวเมืองตะวันตก จึงโปรดเกล้าฯ ให้กรมพระราชวังบวรมหาสุรสิงหนาท เสด็จยกกองทัพลงไปปราบปรามหัวเมืองฝ่ายใต้ที่ยังแข็งเมืองอยู่ และก็สามารถปราบปรามเมืองปัตตานีได้อย่างง่ายดายในปี พ.ศ. ๒๓๒๘ กิตติศัพท์ของกองทัพไทยที่ยกลงมาครั้งนี้เป็นที่ทราบกันไปทั่วหัวเมืองปักษ์ใต้ บรรดาเมืองที่เคยขึ้นอยู่กับไทย เช่น เมืองไทรบุรี เมืองกลันตัน และเมืองตรังกานู เมื่อทราบว่ากองทัพไทยปราบเมืองปัตตานีได้ก็เกรงกลัว พากันแต่งเครื่องราชบรรณาการมาถวายยอมเป็นเมืองขึ้นต่อไป^{๑๐}

การที่เมืองปัตตานีแข็งเมืองจนถึงกับต้องไขกำลังปราบปรามครั้งนี้ เจ้าเมืองได้หลบหนีไปกรมพระราชวังบวรมหาสุรสิงหนาทจึงได้ทรงแต่งตั้ง ทวนกูระบีดิน เป็นเจ้าเมือง การยึดเมืองปัตตานี

^๗ กรมศิลปากร กระทรวงศึกษาธิการ, เรื่องเดิม, หน้า ๒๑

^๘ ประพันธ์ คูหามาศ, เรื่องเดิม, หน้า ๘

^๙ กรมศิลปากร กระทรวงศึกษาธิการ, เรื่องเดิม, หน้า ๒๕

^{๑๐} ประพันธ์ คูหามาศ, เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน

ไว้ได้ในครั้งนี้ กรมพระราชวังบวรฯ ได้ทรงให้กวาดต้อนครอบครัวและเครื่องศาสตราวุธ รวมทั้ง
ปืนใหญ่ที่ได้รับพระราชทานนามว่า "พระยาตานี" ไปไว้ ณ กรุงเทพฯ อีกด้วย^{๑๑}

ครั้นต่อมาเมื่อ พ.ศ. ๒๓๓๔ ทวนกูระบีดิน ซึ่งเป็นรายาปัตตานีได้ก่อกองกบฏขึ้น โดย
คบคิดกับโต๊ะชาห์ยัค ซึ่งตั้งตัวเป็นผู้วิเศษและเป็นที่นับถือของชาวบ้านชาวเมือง ทำการชักชวนโจรสลัด
รวมกำลังยกไปตีเมืองสงขลา และในเวลาเดียวกัน ยังให้คนถือหนังสือไปชักชวนองเชียงสือกษัตริย์ญวน
ให้ร่วมมือทำสงครามกับไทย แต่องเชียงสือไม่ทรงร่วมมือด้วย กลับแจ้งให้ไทยทราบ รายาปัตตานียก
เข้าตีเมืองสงขลา เจ้าเมืองสงขลาสู้ไม่ได้จึงหลบหนีไปอาศัยอยู่ที่เมืองพัทลุง พอดีทัพเมืองนครศรี-
ธรรมราชยกลงมาช่วยรวมกำลังกันตีทัพเจ้าเมืองปัตตานีแตกกลับไป เจ้าเมืองสงขลายกกำลังติดตาม
ไปถึงเมืองปัตตานี จับได้ตัวรายาปัตตานีแล้วส่งเข้าไปในกรุงเทพฯ พระยาสงขลา (บุญอวย) ทำการ
ครั้งนี้มีความชอบเป็นอย่างมาก จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ เลื่อนขึ้นเป็นเจ้าพระยาสงขลา มีหน้าที่
ดูแลหัวเมืองฝ่ายใต้ รวมทั้งเมืองปัตตานีนี้ด้วย^{๑๒} นอกจากนั้น ได้พิจารณาเห็นว่าถ้าจะรักษาเสถียรภาพ
ของราชอาณาจักรค่านนี้ให้คงอยู่ตลอดไป จำต้องตัดทอนกำลังหัวเมืองสำคัญคือเมืองปัตตานี ซึ่งมีอาณา-
เขตกว้างขวาง ปกครองไม่ไต่หัวถึง จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้แบ่งอาณาเขตเมืองปัตตานีออก
เป็น ๗ เมือง คือ เมืองปัตตานี เมืองหนองจิก เมืองยะหริ่ง เมืองสายบุรี เมืองยะลา เมืองรามันห์
และเมืองระแงะ แต่ละเมืองมีพระยาเมืองปกครอง โดยค่านิ่งว่าเมืองโคมิมคนไทยที่นับถือศาสนาพุทธ
มากก็ให้คนไทยที่นับถือศาสนาพุทธเป็นพระยาเมือง เมืองโคมิมคนไทยที่นับถือศาสนาอิสลามมาก ก็ให้
คนไทยที่นับถือศาสนาอิสลามเป็นพระยาเมือง เมืองทั้ง ๗ นี้ขึ้นตรงต่อเมืองสงขลาซึ่งเป็นหัวเมือง
เอก^{๑๓}

ครั้นถึงรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ
ให้เลิกการปกครองแบบเก่า ที่ให้เจ้าเมืองมีอำนาจสิทธิ์ขาดในการปกครองมาเป็นระบอบการปกครอง
แบบมณฑลเทศาภิบาล แม้ว่าจะได้ทรงเปลี่ยนแปลงการปกครองใหม่แล้วก็ตาม แต่ก็มีไต่ทรงถอดถอน
รายา หรือสุลต่าน ซึ่งเคยมีอำนาจปกครองเมืองต่าง ๆ ทางแหลมมลายูเหล่านั้นอยู่แต่ประการใด

^{๑๑} กรมศิลปากร กระทรวงศึกษาธิการ, เรื่องเดิม, หน้า ๒๖

^{๑๒} ประพันธ์ คุณามุกต์, เรื่องเดิม, หน้า ๗ - ๘

^{๑๓} ศูนย์ประสานงานปกครองจังหวัดชายแดนภาคใต้ กรมการปกครอง, เรื่องเดิม,

ตรงกันข้ามกลับทรงชุบเลี้ยงเชื้อสายของรายาหรือสกุลท่านผู้ครองเมืองอยู่แต่เดิมให้มีตำแหน่งหน้าที่ราชการสืบต่อกันไป โดยทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้เป็นผู้ว่าราชการเมืองบ้าง ผู้ช่วยราชการเมืองบ้าง และคณะกรรมการเมืองบ้าง และเป็นส่วนมากที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้บุตรของเจ้าเมืองที่รับราชการอยู่ในเมืองนั้น หรือเมืองอื่นทางแหลมมลายูเป็นเจ้าเมืองสืบแทนต่อไป คล้ายกับเป็นการสืบสกุลวงศ์^{๑๔}

สำหรับเมืองปัตตานี ซึ่งได้แยกเป็น ๗ หัวเมือง มาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ ๑ นั้น ก็ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดการปกครองเป็นบริเวณ เรียกว่า บริเวณ ๗ หัวเมือง ขึ้นต่อข้าหลวงใหญ่มณฑลนครศรีธรรมราช ต่อมาเมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๔ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งบริเวณ ๗ หัวเมืองขึ้นเป็นมณฑลปัตตานี แต่ได้โปรดเกล้าฯ ให้ยุบลงเสียบ้าง คงเหลือเพียง ๔ หัวเมือง คือ

- (๑) รวมเมืองหนองจิก ยะหริ่ง ปัตตานี ขึ้นเป็นเมืองปัตตานี
- (๒) รวมเมืองรามันท์ ยะลา ขึ้นเป็นเมืองยะลา
- (๓) เมืองสายบุรี คงเป็นเมืองสายบุรี (ภายหลังยุบเป็นตำบลตะลุงัน อำเภอสายบุรี)^{๑๕}
- (๔) เมืองระแงะ ยังคงเป็นเมืองระแงะ (ภายหลังรวมตั้งเป็นจังหวัดนราธิวาส)

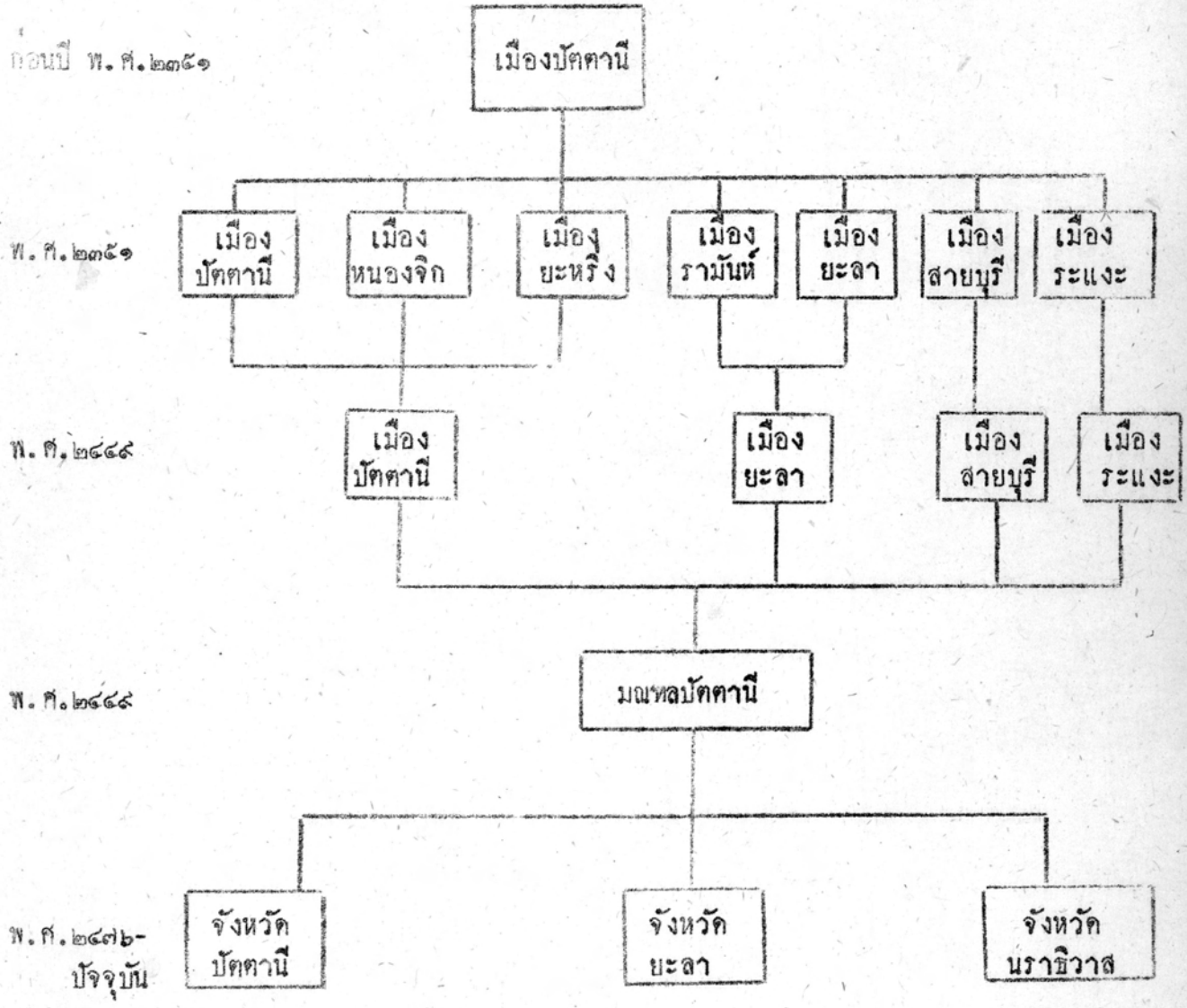
ต่อมาเมื่อได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยระเบียบราชการบริหารแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช ๒๔๗๖ ซึ่งได้จัดระเบียบราชการบริหารออกเป็น ราชการบริหารส่วนกลาง ราชการบริหารส่วนภูมิภาค และราชการบริหารส่วนท้องถิ่น และตามพระราชบัญญัตินี้ไม่มีราชการบริหารส่วนภูมิภาคเป็นมณฑล ดังนั้น จึงถือว่าได้ยุบเลิกมณฑลที่ราชอาณาจักร ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๗๖ เป็นต้นไป มณฑลปัตตานีจึงแบ่งออกเป็น ๓ จังหวัด คือ จังหวัดปัตตานี จังหวัดยะลา และจังหวัดนราธิวาส ขึ้นตรงต่อส่วนกลางมาจนกระทั่งทุกวันนี้^{๑๖}

^{๑๔} กรมศิลปากร กระทรวงศึกษาธิการ, เรื่องเดิม, หน้า ๓๗

^{๑๕} อภัย จันทวิมล, เรื่องเดิม, หน้า ๑๕

^{๑๖} กรมศิลปากร กระทรวงศึกษาธิการ, เรื่องเดิม, หน้า ๕๕ และ ๖๕

แผนภูมิที่ ๑ แสดงวิวัฒนาการของจังหวัดปัตตานี จังหวัดยะลา และจังหวัดนราธิวาส

๑.๒ เมืองไทรบุรี

ในสมัยรัชกาลที่ ๑ จังหวัดสตูลมีไคมีฐานะเป็นเมือง เป็นแต่เพียงตำบล ๆ หนึ่ง ของเมืองไทรบุรี ซึ่งอยู่ในราชอาณาจักรไทย เรียกว่าตำบลสะโตย^{๑๓} เมืองไทรบุรีนี้มีพระยาเมืองปกครองอยู่ในกำกับของเมืองนครศรีธรรมราช ครั้นถึงสมัยรัชกาลที่ ๒ พม่าไคยกทัพมาตีเมืองกลาง ในปี พ.ศ.๒๓๕๒ พระยาไทรบุรี (ปะแงรัน) ไคจัดส่งกองทัพไทยจำนวน ๒,๕๐๐ คน ไปร่วมทำการรบกับข้าศึกที่เมืองกลางครั้งหนึ่ง และต่อมาในปี พ.ศ.๒๓๕๕ ก็ไคยกกองทัพไปตีเมืองแป-ระ และไคเมืองแป-ระ กลับมาเป็นเมืองประเทศราชขึ้นอยู่กับกรุงเทพฯ อีกครั้งหนึ่ง ด้วยความชอบทั้ง ๒ ครั้งนี้ จึงไคทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ เลื่อนยศเจ้าเมืองไทรบุรีขึ้นเป็นเจ้าพระยา ต่อมาในปี พ.ศ.๒๓๕๖ เจ้าพระยาไทรบุรีกับพระยาอภัยนุราชรายนามุคา เมืองไทรบุรีไม่ปรองคองกัน จึงทรงโปรดเกล้าฯ ให้อภัยนุราชไปว่าราชการเมืองสตูล เหตุการณ์ที่เกิดแตกร้างจึงสงบลงไป

เหตุการณ์เมืองไทรบุรีสงบเงียบมาหลายปี จนถึง พ.ศ.๒๓๖๓ ซึ่งตรงกับรัชกาลที่ ๓ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ มีชาวแพระพัดไปถึงกรุงเทพฯ ว่า เจ้าพระยาไทรบุรีคบคิดกับข้าศึกคิดร้ายต่อไทย จึงโปรดเกล้าฯ ให้เจ้าพระยานครศรีธรรมราชสืบสวน กับออกอุบายให้กองทัพเมืองสงขลาไปตั้งกองต่อเรืออยู่ที่สตูล เพื่อคอยคุมเชิงเมืองไทรบุรี ปรากฏว่าชาวนี้นี้มีมูลความจริง จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เจ้าพระยานครฯ ลงไปปราบ เกณฑ์ทัพจากพัทลุงและสงขลายกลงไป เจ้าเมืองไทรบุรีหนีไปหลบอยู่ที่เกาะหมาก (ป็นัง) จึงไคทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้พระภักดีบริรักษ์ (แสง) บุตรเจ้าพระยานครฯ เป็นพระยาอภัยธิเบศร์ ตำแหน่งเจ้าเมืองไทรบุรี และให้เมืองไทรบุรีอยู่ในความดูแลของเมืองนครศรีธรรมราช^{๑๔}

ต่อมาในปี พ.ศ.๒๓๘๑ ไคเกิดความไม่สงบในเมืองไทรบุรีอีก เนื่องจากตนกุมมะหะหมัดสหัส และตนกูอับดุลละ ซึ่งเป็นหลานเจ้าพระยาไทรบุรี หลบหนีไปเป็นสลัด คบคิดกับหัวนมาดี หัวหน้าพวกโจรสลัดเกาะยาวแขวงเมืองภูเก็ต ชักชวนผู้คนยกเข้าตีเมืองไทรบุรี สามารถยึดเมือง

^{๑๓} เจ๊ะ อับดุลลาห์ หลังปูเต๊ะ, ประวัติของจังหวัดสตูล, (พระนคร : โรงพิมพ์ไทยการพิมพ์, ๒๕๐๑), หน้า ๘

^{๑๔} กรมศิลปากร กระทรวงศึกษาธิการ, เรื่องเดิม, หน้า ๖๔ - ๗๐

^{๑๕} ประพันธ์ คูหามุคต์, เรื่องเดิม, หน้า ๑๑

ไทรบุรีได้ ขณะนั้น เจ้าพระยานครศรีธรรมราช และพระยาสงขลาไปราชการในกรุงเทพฯ จึงทรงโปรดเกล้าฯ ให้เจ้าเมืองทางบกฯได้รับกลับไปรักษาเมืองของตน และทำการปราบปราม และได้ทรงโปรดเกล้าฯ ให้ พระยาศรีพิพัฒน์รัตนโกษา (ทัค) ยกกองทัพใหญ่จากเมืองหลวงออกไปช่วยเหลือ^{๒๐} เจ้าพระยานครศรีธรรมราชสามารถตีเมืองไทรบุรีกลับคืนมาได้ พระยาศรีพิพัฒน์รัตนโกษาพิจารณาเห็นว่า การที่จะให้คนไทยเป็นเจ้าเมืองไทรบุรีต่อไปอีกนั้น จะรักษาเมืองไว้ได้ยาก ทั้งนี้ เพราะบุตรหลานเจ้าพระยาไทรบุรี (ปะแวงวัน) มีมาก และสามารถเกลี้ยกล่อมพลเมืองเอาเป็นพวกทำร้ายได้ง่าย ดังนั้น ในปี พ.ศ.๒๓๘๒ จึงได้จัดแบ่งเมืองไทรบุรีออกเป็น ๔ เมือง คือ

- (๑) เมืองกุงปายู ตั้งให้ คนกูอาสัน เป็นเจ้าเมือง
- (๒) เมืองปลิศ ตั้งให้ เสศ อุเซน เป็นเจ้าเมือง
- (๓) เมืองสตูล ตั้งให้ คนกูมคอกาเก็บ (คนกูเคทวา) เป็นเจ้าเมือง
- (๔) เมืองไทรบุรี ตั้งให้ คนกูอาหนุม เป็นเจ้าเมือง

ให้เมืองทั้ง ๔ ขึ้นตรงต่อเมืองนครศรีธรรมราชดังเดิม สำหรับคนกูอาเก็บเจ้าเมืองสตูลนั้น ตั้งบ้านเรือนอยู่ที่กัวลามูคา แขวงเมืองไทรบุรี คนกูอาเก็บรับราชการมาด้วยดีตลอดเวลา ๓๗ ปี จึงได้รับพระราชทานตำแหน่งเป็นพระยาสมันตรัฐบุรินทร์หมหินทรยานุวัตรศรีสตูลรัฐจางวาง^{๒๑}

ครั้นถึง พ.ศ.๒๔๐๒ ในสมัยรัชกาลที่ ๔ เจ้าเมืองกุงปายูถึงแก่กรรม เจ้าเมืองไทรบุรีได้ทูลขอให้เมืองกุงปายูไปขึ้นกับเมืองไทรบุรีตามเดิม ก็ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานให้ตามทีกราบทูล ต่อมาในปี พ.ศ.๒๔๑๕ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานราชทินนามเลื่อนยศพระยาไทรบุรีขึ้นเป็นเจ้าพระยาไทรบุรี และให้ยกเมืองไทรบุรีออกจากเมืองนครศรีธรรมราช มาขึ้นตรงต่อกรุงเทพฯ เป็นท่านองพระเทศราชของไทย ในปี พ.ศ.๒๔๔๐ ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดการปกครองบ้านเมืองไทยเสียใหม่ตามแบบอารยประเทศทั้งหลาย จึงมีพระบรมราชโองการให้ใช้พระราชบัญญัติปกครองหัวเมือง ร.ศ.๑๑๖ และได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดตั้งมณฑลไทรบุรีขึ้นในปีนั้น ให้รวมเมืองสตูลในเขตปกครองของมณฑลไทรบุรีด้วย ดังนั้น เมืองสตูลจึงเปลี่ยนเขตการปกครองจากเมืองนครศรีธรรมราชมาอยู่ใน

^{๒๐} กรมศิลปากร กระทรวงศึกษาธิการ, เรื่องเดิม, หน้า ๗๓ - ๗๔

^{๒๑} ประพันธ์ คูหามุกต์, เรื่องเดิม, หน้า ๑๒

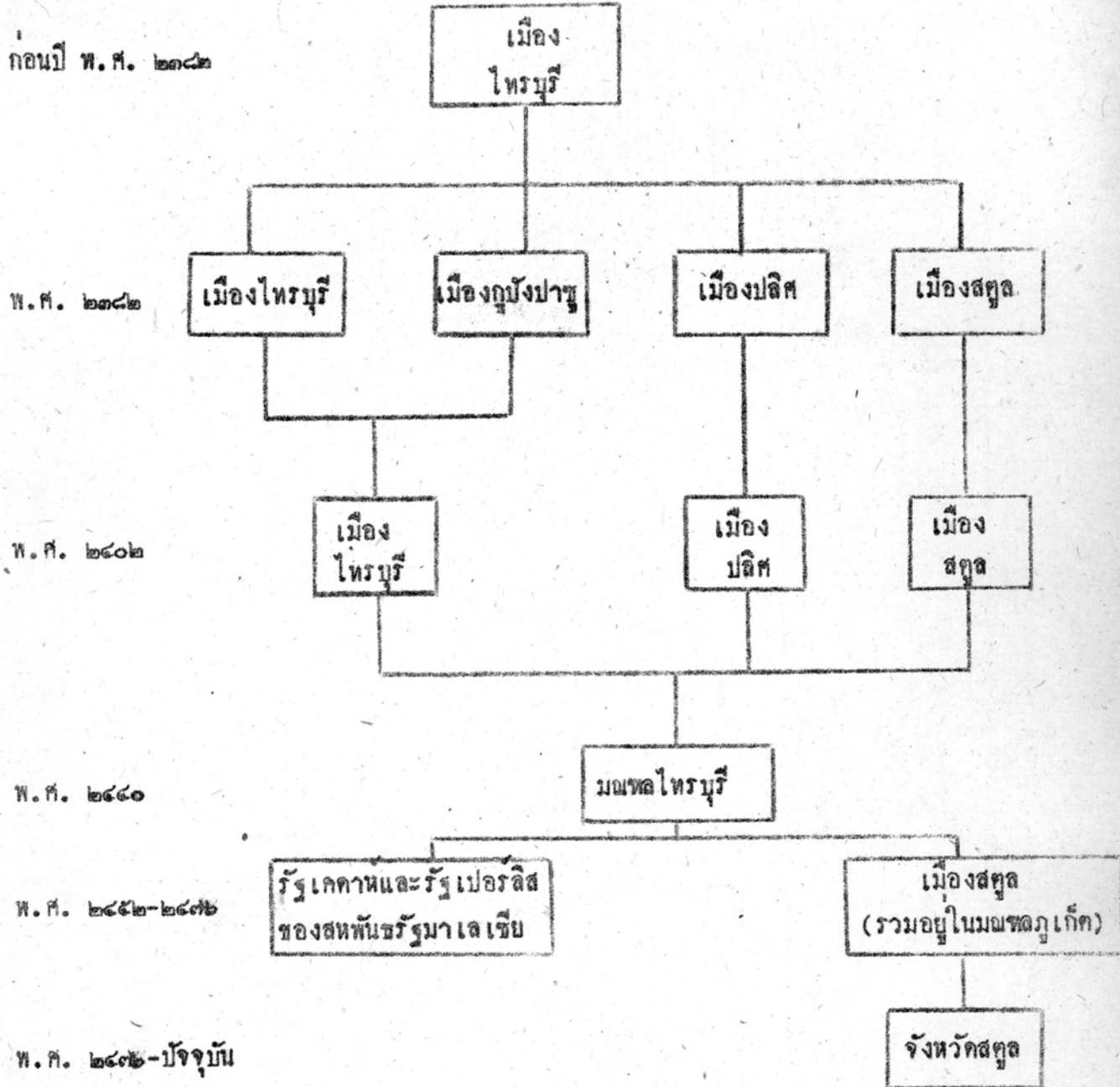
เขตการปกครองของมณฑลไทรบุรีร่วมกับเมืองปติศและเมืองไทรบุรี โดยมีพระยาฤทธิสงคราม-
รามภักดี เจ้าพระยาไทรบุรี (ทวนกูฮามัค) เป็นข้าหลวงเทศาภิบาล สำเร็จราชการมณฑลไทรบุรี^{๒๒}

ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๕๒ รัฐบาลไทยกับรัฐบาลอังกฤษได้ตกลงแบ่งปันเขตแดนกันใหม่
เป็นผลให้เมืองไทรบุรีและเมืองปติศตกเป็นของอังกฤษ คงเหลือแต่เมืองสตูลเมืองเดียวที่อยู่ใน
ราชอาณาจักรไทย จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เมืองสตูลเป็นเมืองจัตวารวมอยู่ในมณฑลภูเก็ต
ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๖๔ ได้โอนจากมณฑลภูเก็ตมาอยู่ในบังคับบัญชาของมณฑลนครศรีธรรมราช จน
กระทั่งรัฐบาลได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยระเบียบราชการบริหารแห่งราชอาณาจักรสยาม
พุทธศักราช ๒๔๗๖ ซึ่งเปลี่ยนหลักการแบ่งเขตการปกครองใหม่ โดยถือเขตจังหวัดเป็นเขตปกครอง
ใหม่ในส่วนภูมิภาค ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา จังหวัดสตูลจึงเป็นจังหวัดหนึ่งที่ขึ้นตรงกับส่วนกลางเหมือน
จังหวัดอื่น ๆ จนกระทั่งปัจจุบันนี้^{๒๓}

๒๒ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๗๖ - ๘๒

๒๓ ศูนย์ประสานงานปกครองจังหวัดชายแดนภาคใต้ กรมการปกครอง, เรื่องเดิม,
หน้า ๑๒๓ - ๑๒๔

แผนภูมิที่ ๒ แสดงวิวัฒนาการของจังหวัดสกล

๒. สภาพทางภูมิศาสตร์

จังหวัดชายแดนภาคใต้เกือบทุกจังหวัด ยกเว้นจังหวัดปัตตานี ต่างก็มีอาณาเขตติดต่อกับสหพันธรัฐมาเลเซีย ดังต่อไปนี้คือ

- ก. จังหวัดยะลา มีท้องที่ชายแดนติดต่อกับสหพันธรัฐมาเลเซีย ๓ อำเภอ คือ อำเภอยะหา อำเภอบันนังสตา และอำเภอเบตง
- ข. จังหวัดนราธิวาส มีท้องที่ชายแดนติดต่อกับสหพันธรัฐมาเลเซีย ๓ อำเภอ คือ อำเภอตากใบ อำเภอสุไหงโกลลก และอำเภอแว้ง
- ค. จังหวัดสตูล มีท้องที่ชายแดนติดต่อกับสหพันธรัฐมาเลเซีย คือ อำเภอเมืองสตูล ติดต่อกับรัฐ เปรอ์ลิส^{๒๔}

อาณาเขตบริเวณชายแดนของประเทศไทยที่ติดต่อกับสหพันธรัฐมาเลเซียดังกล่าวข้างต้น แม้ว่าสภาพภูมิประเทศบางท้องที่ได้มีเครื่องกั้นพรมแดนตามธรรมชาติ เช่น แม่น้ำ และมหาสมุทรไว้ชัดเจนแล้วก็ตาม แต่ก็มีได้เป็นอุปสรรคสำคัญที่จะกีดกันมิให้ชนในชาติทั้งสองประเทศไปมาหาสู่ซึ่งกันและกัน การสัญจรไปมาเป็นไปโดยสะดวก และในบางกรณีอาจจะสะดวกยิ่งกว่าการติดต่อกับจังหวัดอื่น ๆ ในประเทศไทยเสียอีก

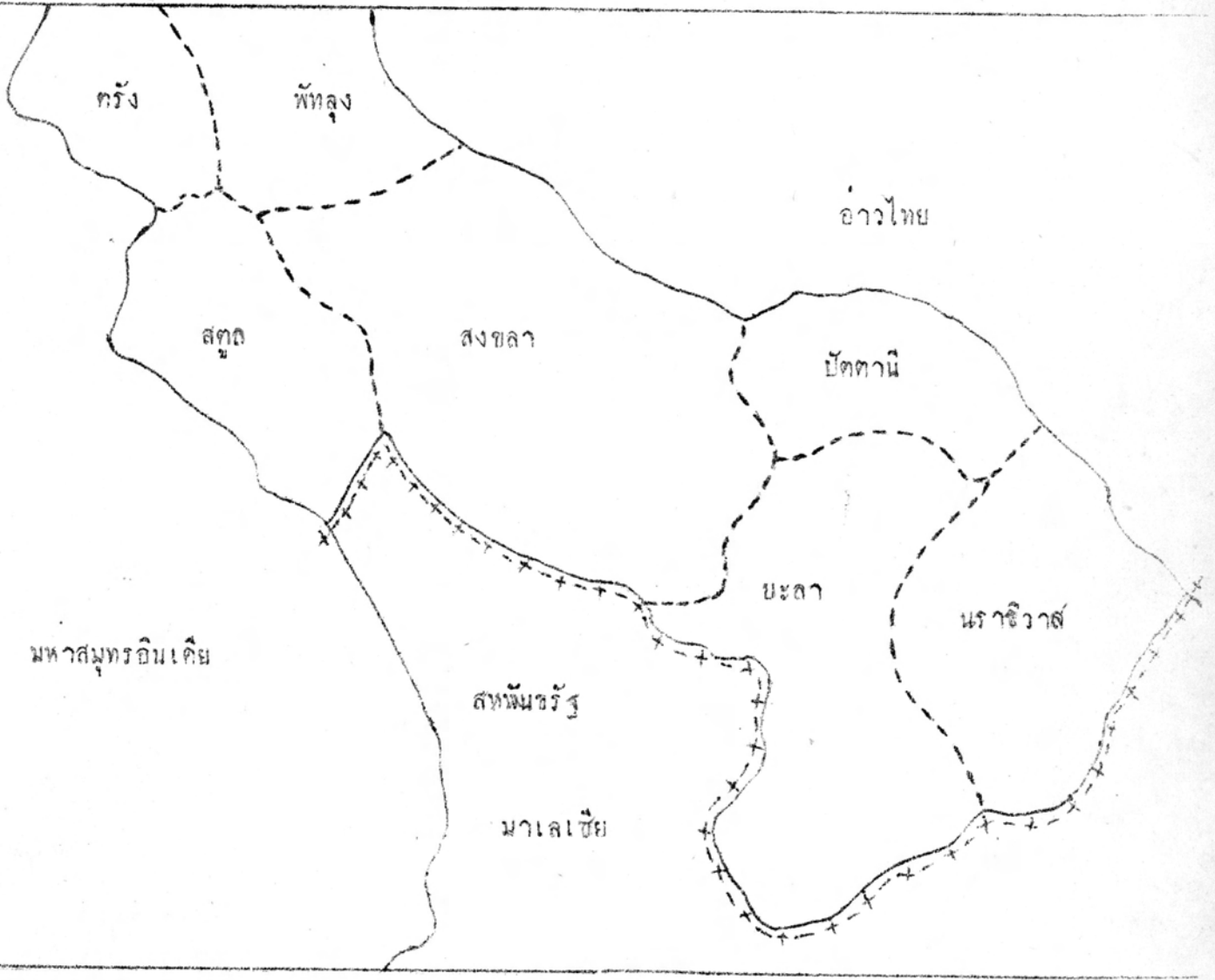
ฉะนั้น จึงเป็นผลให้ชนบทรวมนิยม และวัฒนธรรมจากดินแดนประเทศมาเลเซียไหลหลั่งเข้ามาได้โดยสะดวก ไม่ว่าจะเป็นในด้านผู้คน ในด้านภาษา ศาสนา และอื่น ๆ อีกหลายอย่าง จังหวัดชายแดนภาคใต้จึงมีความคล้ายคลึงประเทศมาเลเซียมากกว่าไทย ทั้ง ๆ ที่จังหวัดเหล่านี้อยู่ในอาณาจักรไทย ประกอบกับความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ของประชาชนในแถบนี้ที่มีการโยกย้ายถ่ายเทเปลี่ยนแปลงไปย้ายมาโดยอิทธิพลทางการ เมือง นับแต่ยังเป็นบริเวณ ๘ หัวเมือง นอกจากนี้ ความเจริญของสหพันธรัฐมาเลเซียก็มีเหนือกว่าดินแดนแถบนี้ของไทยเกือบทุกด้าน จึงไม่น่าแปลกประหลาดอะไรที่ประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้จะมีชนบทรวมนิยม ประเพณีนับถือศาสนาอิสลาม และใช้ภาษามลายูในชีวิตประจำวัน เช่นเดียวกับประชาชนในสหพันธรัฐมาเลเซีย และมีความรู้สึก

^{๒๔} ชุนรัฐวิจิตร, "เรื่องราวและปัญหาสำคัญเกี่ยวกับสี่จังหวัดภาคใต้", เอกสารบรรยายสรุปที่วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, ๒๕ ก.ค. ๐๘ (อัคราเนา)

^{๒๕} จำลอง โตะทอง, "จังหวัดภาคใต้ของไทย", สรรพากรสาร, ปีที่ ๑ ฉบับที่ ๘ (กันยายน ๒๕๐๓), หน้า ๑๘

แผนที่ที่ ๓

แสดงที่ตั้งและอาณาเขตติดต่อ ของจังหวัดชายแดนภาคใต้

ที่มา : กรมศิลปากร กระทรวงศึกษาธิการ, เรือง เต็ม, หน้าปกหลัง.

เขาเป็นชาวมลายูไม่ใช่ชาวไทย ความรู้สึกเช่นนี้ฝังอยู่ในจิตใจมาแต่เดิม ยากต่อการเปลี่ยนแปลง
แนวทางการปกครองไทยยามมาแล้ว ก็ยังไม่ได้รับผลสมความมุ่งหมาย ^{๒๖}

ยิ่งกว่านั้น การที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มีอาณาเขตติดต่อกับสหพันธรัฐมาเลเซียซึ่งมี
ความเจริญกว่าจังหวัดชายแดนภาคใต้เกือบทุกด้าน ทำให้เราเสียเปรียบทางสหพันธรัฐมาเลเซีย
ในเชิงที่จะทำให้เกิดการเปรียบเทียบกันหลายประการ ซึ่งอาจสรุปได้ดังนี้

(๑) ท้องที่การปกครองทางบ้านสหพันธรัฐมาเลเซียได้รับการส่งเสริมทำนุบำรุงดีกว่า
ทางฝ่ายไทย เช่น การคมนาคม และการผังเมือง

(๒) รัฐบาลสหพันธรัฐมาเลเซียให้โอกาสแก่แต่ละรัฐมีอิสระในการปกครองท้องที่ใน
เขตรัฐของตนดีกว่าชายแดนภาคใต้ของไทย แต่การปกครองของไทยใช้วิธีรวมอำนาจไว้ที่ส่วนกลาง
(CENTRALIZATION) คือ เมืองหลวง การส่งงานส่วนใหญ่ส่งไปจากกรุงเทพฯ

(๓) ชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลามซึ่งอยู่ในเขตแดนไทยมีจำนวนน้อย เมื่อเทียบกับ
มุสลิมที่อยู่ในสหพันธรัฐมาเลเซีย ฉะนั้น เมื่อมีการเคลื่อนไหวเกี่ยวกับประโยชน์ของมุสลิมในสหพันธ
รัฐมาเลเซียเกิดขึ้นเมื่อใด ก็สามารถโน้มน้าวให้ชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลามในเขตแดนไทยคล้อย
ตามไปได้ทุกเมื่อ

(๔) การกล่าวอ้างเรื่องสันนิบาตอาหรับ หรือสันนิบาตอิสลาม อันเป็นหลักการและ
มีวัตถุประสงค์ที่จะรวบรวมมุสลิมทั่วโลก ฉะนั้น คำโฆษณาชวนเชื่อจึงถือว่า ชาวไทยที่นับถือศาสนา
อิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นชนกลุ่มน้อยที่จะต้องรวมกับมุสลิมในสหพันธรัฐมาเลเซีย การ
เคลื่อนไหวดังกล่าวนี้ย่อมทำลายเสถียรภาพและล่อแหลมต่อการสูญเสียสิ่งที่มีอยู่ได้ ^{๒๗}

กล่าวโดยสรุปแล้ว จากการที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มีสภาพทางภูมิศาสตร์ใกล้ชิดกับ
สหพันธรัฐมาเลเซียเอง จึงเป็นผลให้ได้รับอิทธิพลของสหพันธรัฐมาเลเซียทั้งในด้านขนบธรรมเนียม
ประเพณี ภาษา ศาสนา และในบางครั้งการเคลื่อนไหวต่าง ๆ ในสหพันธรัฐมาเลเซียก็พลอยมีผล
กระทบกระเทือนต่อชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลามไปด้วย

๒๖ อภัย จันทวิมล, เรื่องเดิม, หน้า ๖๑

๒๗ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕๖ - ๕๗

๓. สภาพทางเศรษฐกิจ

โดยที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ตั้งอยู่ในเขตมรสุม มีฝนตกชุกเกือบตลอดปี ประชาชนส่วนใหญ่จึงมีอาชีพในทางการสิกรม มีการทำสวนยางเป็นหลัก ยี่ภันในอาชีพนี้เป็นสำคัญ รองลงไปได้แก่การทำนา ทำสวนผลไม้ และสวนมะพร้าว นอกจากนี้ก็มีการทำเหมืองแร่ และทำการประมงอยู่บ้าง การประกอบกรการสิกรมโดยมากมีที่ดินถือครองเป็นแปลงเล็กแปลงน้อย ชาดการออมทรัพย์ในเชิงเศรษฐกิจ หาเงินมาได้ก็พอใช้จ่ายไปวันหนึ่ง ๆ เท่านั้น การทำนาไม่พอเลี้ยงประชาชนในพื้นที่ การทำสวนยางขนาดใหญ่มักจะเป็นของคนต่างด้าว ฐานะความเป็นอยู่ของราษฎรมักขึ้นอยู่กับราคายางเป็นส่วนสำคัญ สมัยโดยยางมีราคาสูง ประชาชนก็จะมีรายได้สูง ตรงกันข้ามถ้าคราวใดยางมีราคาต่ำ ประชาชนก็จะมีรายได้ต่ำ เศรษฐกิจในจังหวัดชายแดนภาคใต้ก็พลอยซบเซาลงไปด้วย

การทำสวนยางซึ่งเป็นอาชีพหลักของประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ปรากฏว่าก่อนปี พ.ศ.๒๕๐๐ ทำรายได้ดีให้กับผู้ประกอบอาชีพนี้ ดังจะเห็นได้ว่า ในปี พ.ศ.๒๔๙๔ ยางมีราคาสูงถึงกิโลกรัมละ ๒๐ บาท^{๒๔} ราคายางไค่ลดลงเรื่อย ๆ จนถึงปี พ.ศ.๒๕๑๕ ยางมีราคาเพียงกิโลกรัมละ ๔.๕๐ บาท^{๒๕} อย่างไรก็ดี แมว่าในปัจจุบันราคายางจะสูงขึ้นบ้างแล้ว แต่ผู้ศึกษาเชื่อว่าแนวโน้มของราคายางในอนาคตคงจะไม่สูงขึ้นไปกว่าราคายางในปัจจุบันเท่าใดนัก และคงจะไม่สูงเท่ากับราคายางเมื่อก่อนปี พ.ศ.๒๕๐๐ ทั้งนี้เพราะมีการผลิตยางสังเคราะห์ทางวิทยาศาสตร์ หรือที่เรียกกันว่ายางเทียมขึ้นใช้แทนยางธรรมชาติ ทั้งคุณภาพก็ไม่ค่อยไปกว่ายางธรรมชาติ นอกจากนี้ การทำสวนยางโดยส่วนใหญ่ก็ยังคงเป็นไปตามวิธีดั้งเดิม ซึ่งไม่ได้ใช้ความรู้ทางวิทยาการเข้ามาช่วยมากนัก ทำให้ได้รับผลน้อยลงทุกปี จึงทำให้ฐานะของประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้โดยทั่วไปทรุดลงไปอย่างมาก

สำหรับอาชีพอื่น ๆ รองลงมา ซึ่งได้แก่การทำนา และการทำสวนผลไม้ ก็ประสบกับปัญหาเช่นเดียวกัน ทั้งนี้เพราะชาดการชลประทานเพื่อการเพาะปลูก ต้องอาศัยธรรมชาติเป็นสำคัญ ผลิตผลที่ได้รับจึงไม่ได้เต็มเม็ดเต็มหน่วย

กล่าวโดยสรุปแล้ว สภาพทางเศรษฐกิจของประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้โดยส่วนรวมอยู่ในเกณฑ์ต่ำ เพราะค่าครองชีพสูงทั้ง ๆ ที่มีสภาพความเป็นอยู่ต่ำ ดังจะเห็นได้จากรายได้ต่อ

^{๒๔} กองประสานราชการ กรมการปกครอง, สิ่งที่น่ารู้เกี่ยวกับจังหวัดชายแดนภาคใต้ (พระนคร : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น, ๒๕๑๒), หน้า ๓๐

^{๒๕} ชัน คงยา, "ยางธรรมชาติ-ยางสังเคราะห์กับความเมตตาของประเทศที่พัฒนาแล้ว", ข่าวพาณิชย์, (ฉบับพิเศษ ๒๐ สิงหาคม ๒๕๑๕), หน้า ๙๕๖

บุคคลของชาวสวนยางในปี พ.ศ.๒๕๐๕ ซึ่งตกประมาณ ๘๖๐ - ๑,๔๕๐ บาท^{๓๐} ซึ่งต่ำกว่ารายได้เฉลี่ยของประชากรทั้งประเทศในปีเดียวกัน คือ ๑,๘๘๓ บาท^{๓๑}

๔. สภาพทางการเมือง

ชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้แตกต่างไปจากชาวไทยในส่วนอื่นของประเทศแต่อย่างใดเลย ในแง่ที่ว่าไม่ค่อยจะกระตือรือร้นเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองท่ามมาหากินด้วยความสะดวก แต่ชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลามเป็นผู้ที่เคร่งครัดในทางศาสนา และเชื่อผู้นำทางศาสนาอย่างจริงจัง ประกอบกับการศึกษาของประชาชนอยู่ในขั้นต่ำ จึงเป็นจุดอ่อนที่นักการเมืองผู้เสียอำนาจบางคนทั้งที่อาศัยอยู่ในเขตไทยและในเขตมาเลเซีย ฉวยโอกาสจากการยึดมั่นในศาสนาอิสลามของชาวไทยในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ให้เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานของฝ่ายตน ทำการยุยงให้ชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลามหลงผิดคิดแบ่งแยกดินแดนออกจากประเทศไทย โดยยกเอาเรื่องเชื้อชาติ ภาษา และศาสนา มาอ้างว่า ชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลามมิใช่คนไทย แต่เป็นคนมลายู ดินแดน ๔ จังหวัดภาคใต้เป็นของมลายู ต้องปกครองกันเอง และกล่าวหาว่าการปกครองของไทย กดขี่ข่มเหง ริดนาทาเร้นเพื่อทำลายชาติมลายู ทำลายศาสนาอิสลาม

ความเคลื่อนไหวทางการเมืองในดินแดนส่วนนี้ ได้เริ่มมาตั้งแต่เมื่อรัชกาลที่ ๕ ได้ทรงเปลี่ยนแปลงระบบการปกครองของประเทศไทย โดยให้มีการรวมอำนาจไว้กับส่วนกลาง เป็นผลให้พวกเจ้าผู้ครองนครไม่พอใจ และมีปฏิกริยาต่อรัฐบาลเรื่อยมา ทั้งนี้เพราะระบบการปกครองดังกล่าว นั้นได้บั่นทอนอำนาจและตัดผลประโยชน์ของพวกเจ้าผู้ครองนครลงไปมาก และยิ่งมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี พ.ศ.๒๔๗๕ ก็ยิ่งทำให้อำนาจและผลประโยชน์ของพวกเจ้าผู้ครองนครเหล่านี้พลอยถูกตัดไปโดยสิ้นเชิง^{๓๒}

^{๓๐} กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข, รายงานประจำปี พ.ศ.๒๕๐๕ ของที่ทำการอนามัยจังหวัด เล่มที่ ๑, (พระนคร : โรงพิมพ์คณะช่าง, ๒๕๐๖), หน้า ๓๖๕

^{๓๑} จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์, "คำแถลงงบประมาณประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๐๕", รัฐสภาสาร, ปีที่ ๑๑ ฉบับที่ ๑๐ (กันยายน ๒๕๑๖), หน้า ๘๒

^{๓๒} กองประสานราชการ กรมการปกครอง, สถานภาพ ๔ จังหวัดภาคใต้, (พระนคร : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น, ๒๕๐๕), หน้า ๗ - ๑๐

ในสมัยรัฐบาลของจอมพล ป.พิบูลสงคราม ทวนกู้อับดุลยะลา หรือที่ชื่อชาวไทยว่า นายอคุลย์ ณ สายบุรี ได้อ้างตนเป็นผู้นำประชาชนภาคใต้ ทำการยื่นคำร้องต่อรัฐบาล กล่าวหา การปกครองของรัฐบาลไทยว่า คุกคามเหยียดหยาม และไม่เป็นไปตามวัฒนธรรมของคนมลายูภาคใต้ ทวนกู้อับดุลยะลาผู้นี้มีบทบาททางการเมืองร่วมกับทวนกูมัตตาลอ ซึ่งได้อพยพไปมีครอบครัวอยู่ในรัฐ กลันตัน สหพันธรัฐมาเลเซีย เพื่อร่วมดำเนินงานกับทวนกูมะหมุคมะไฮยิดิน ทำการยุยงประชาชน ในจังหวัดชายแดนภาคใต้กระด้างกระเดื่องมาจนทุกวันนี้^{๓๓}

ความรู้สึกในเรื่องชาตินิยมมลายู และการโฆษณาปลุกปั่นให้ประชาชนที่นับถือศาสนา อิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ แยกแยะดินแดนออกจากการปกครองภายใต้รัฐบาลไทยนั้น ได้เริ่ม มาตั้งแต่สมัยสงครามโลกครั้งที่ ๒ ในขณะที่ญี่ปุ่นกำลังยึดครองมลายูอยู่ ครั้นเมื่อสงครามโลกครั้งที่ ๒ สงบลง มลายูก็ตกคืนรนเพื่ออิสรภาพ และในที่สุดก็ได้รับเอกราชจัดตั้งเป็นสหพันธรัฐมลายูขึ้น ในขณะนั้น ได้มีการชักชวนแพร่เข้ามาในเขตแดนไทยด้วย เพราะการไปมาหาสู่กันเป็นไปได้โดยสะดวก การกล่าว ถึงเอกราช การมีอิสรภาพ ก็ได้ถ่ายทอดเลาสู่กันทั้ง จึงเป็นเหตุให้คนบางกลุ่มที่สูญเสียอำนาจ และ หวังเป็นใหญ่ในดินแดนจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้โอกาสหยิบยกขึ้นมาปลุกปั่นสวมรอยได้สะดวกยิ่งขึ้น วิธีดำเนินการของบุคคลกลุ่มนี้ สำหรับภายในประเทศ มีนายหะยีสุหลง อับดุลกาเดร์ เป็นหัวหน้า ทำการโฆษณาว่า ชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นคนมลายู ดินแดนสี่จังหวัด ภาคใต้เป็นของมลายู ต้องปกครองกันเอง และกล่าวว่าการปกครองของไทยกดขี่บีบบังคับเพื่อทำลาย ชาติมลายู ทำลายศาสนาอิสลาม รัฐบาลไม่ได้ช่วยเหลือทำนุบำรุงอะไร นอกจากนี้ได้เรียกร้องสิทธิ ต่าง ๆ อันไม่สามารถจะยอมให้ได้เพราะขัดต่อรัฐธรรมนูญ และทำการบิดเบือนเผยแพร่ทางหนังสือ พิมพ์ทั้งในและนอกประเทศ มีการส่งบัตรสนเท่ห์ กล่าวโทษข้าราชการที่เข้มแข็ง ก่อให้เกิดความ ระส่ำระสายตื่นเต้นแก่ราษฎร หรือให้ราษฎรหวาดกลัว สำหรับภายนอกประเทศมีทวนกู้อับดุลยะลา ทวนกูมัตตาลอ และทวนกูมะหมุคมะไฮยิดิน ตั้งสำนักงานอยู่ที่กลันตัน วางแผนชักใยอยู่เบื้องหลัง^{๓๔}

^{๓๓} สถิตย์ แสงศรี, ปัญหาและอุปสรรคในการปกครองจังหวัดชายแดนภาคใต้ บทศึกษาเฉพาะชาวไทยอิสลาม, วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัย-ธรรมศาสตร์, ๒๕๑๓, หน้า ๓๗

^{๓๔} ศูนย์ประสานงานปกครองจังหวัดชายแดนภาคใต้ กรมการปกครอง, เรื่องเดิม, หน้า ๘๕

นอกจากนี้ ยังได้มีการเรียกร้องสิทธิต่าง ๆ จากรัฐบาลไทยในสมัยพลเรือตรี ถวัลย์ ชำรงนาวาสวัสดิ์ เป็นนายกรัฐมนตรี ดังต่อไปนี้^{๓๕}

- (๑) ขอให้รัฐบาลไทยรับรองว่า ๔ จังหวัด คือ ปัตตานี ยะลา นราธิวาส และสตูล เป็นแคว้นมลายู และขอให้แต่งตั้งข้าราชการผู้ใหญ่ ซึ่งประชาชนในแคว้นนี้เป็นผู้เลือกขึ้นจากผู้ที่เกิดในแคว้นนั้น ๆ และขอให้มียอำนาจในการปกครองทุกอย่างใน ๔ จังหวัดนี้ ซึ่งถือเสมือนเป็นแคว้น ๆ หนึ่ง
- (๒) บรรดาข้าราชการใน ๔ จังหวัดนี้ ต้องเป็นผู้ถือศาสนาอิสลาม ๘๐ %
- (๓) ภาษาที่ใช้ในแคว้นนี้ให้ใช้ภาษาไทย และภาษามลายู
- (๔) โรงเรียนประถมศึกษา ให้ใช้ภาษามลายู
- (๕) ให้รัฐบาลรับรองกฎหมายศาสนา และขอให้แยกศาลศาสนาเสียจากศาลบ้านเมือง ศาลาการของศาลนั้นให้ใช้คนอิสลามที่รอบรู้
- (๖) บรรดาภาษีอากรต่าง ๆ ที่เก็บได้ใน ๔ จังหวัดนั้น ให้ใช้เพื่อประโยชน์ของจังหวัดนั้น
- (๗) ให้ตั้งองค์การศาสนาอิสลาม ให้มีอำนาจเต็มในเรื่องอันเกี่ยวกับศาสนาอิสลามใน ๔ จังหวัดนี้ อยู่ในความควบคุมและกุศโลบายของข้าราชการผู้ใหญ่ผู้นั้น

ข้อเรียกร้องทั้ง ๗ ประการดังกล่าว ไม่อยู่ในวิสัยที่รัฐบาลไทยจะยินยอมให้ได้ ทั้งนี้ เพราะมีลักษณะที่ต้องการขอแยกจังหวัดชายแดนภาคใต้ออกไปเป็นรัฐหนึ่งต่างหาก

ระยะหลังจากการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. ๒๔๗๕ มีเหตุการณ์ปลุกปั่นทำนองกบฏ แบ่งแยกดินแดนเกิดขึ้น ที่สำคัญ ๆ มีดังนี้คือ

- (๑) เมื่อเดือนธันวาคม ๒๔๘๐ นายหะยีสุหลง อับดุลกาเดร์ คิถแยกดินแดน ปลุกปั่นราษฎร ทางรัฐบาลได้สืบสวนจับกุมคนได้เอกสารมากมาย คำเนนคคือฟ้องร้องที่ศาลจังหวัดนครศรีธรรมราช ศาลลงโทษจำคุก ๗ ปี ถูกจำอยู่ ๓ ปี ๖ เดือน ก็ได้รับพระราชทานอภัยโทษ กลับมาอยู่ภูมิลำเนาเดิมที่ปัตตานี

^{๓๕} พระยารัตนภักดี, "แผนการยุยงให้ก่อการร้าย", หนังสือประกอบการอภิปราย เรื่องปัญหา ๔ จังหวัดภาคใต้, (พระนคร : โรงพิมพ์เสียงเชียงใหม่, ๒๕๑๔), หน้า ๓๓

(๒) เกิดกบฏขงยอ อำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส เมื่อ พ.ศ.๒๕๕๑ โดย นายหะยีค็อราแม อ่างตนเป็นผู้วิเศษ มีพรรคพวกประมาณ ๑๐๐ คน ทำการต่อสู้เจ้าพนักงาน แล้วหลบหนีออกไปนอกประเทศ

(๓) ในปี พ.ศ.๒๕๐๓ ได้มีการตั้งตัวแทนหน่วยกู้ชาติขึ้นทุกอำเภอ และแทบทุกตำบล สะสมอาวุธยุทโธปกรณ์ หาเงินทุน และทางฝ่ายพรรคพวกในกดินตันได้พิมพ์หนังสือชื่อ "ประวัติวีรกรรมลายูปัตตานี" แล้วนำมาเผยแพร่ใน ๔ จังหวัดภาคใต้ มีบทบาทบันให้รักชาติมลายู การโฆษณาใช้วิธีพูดสอนศาสนาสอดแทรกการเมือง และชักชวนราษฎรหาที่ดินไว้เป็นกรรมสิทธิ์ จนกระทั่งถึงต้นเดือน มีนาคม ๒๕๐๔ หลังวันออกบวช ตามแผนการจะใช้กำลังทำการสู้รบ ยึดสถานที่ราชการ กับจับบุคคลสำคัญ ทำลายการคมนาคม และสิ่งสำคัญของทางราชการ แต่ทางราชการได้สืบทราบมานานแล้วจึงได้ทำการจับกุมก่อนลงมือดำเนินการ นำตัวมาดำเนินคดีที่กรุงเทพฯ ^{๓๖}

ปัจจุบัน การดำเนินงานของกลุ่มบุคคลที่ต้องการแบ่งแยกดินแดนยังคงมีอยู่ โดยมีบุคคลบางคนเดินทางมาจากรัฐสันตัน สหพันธรัฐมาเลเซีย เข้ามาดำเนินการติดต่อกับผู้นำทางศาสนา และหัวหน้าราษฎรในเขตไทย แต่ส่วนใหญ่ถูกบีบบังคับให้อยู่ในป่า ทั้งนี้เพราะยังไม่สามารถจัดตั้งเป็นองค์การที่เข้มแข็งในเขตที่มีประชาชนอาศัยอยู่อย่างหนาแน่น จึงมีการจัดตั้งกองทัพชั่วคราวขึ้นเรียกว่า กองทัพปลดปล่อยแห่งชาติปัตตานี (NATIONAL LIBERATION ARMY OF PATTANI) กำลังดังกล่าวคาดว่ามีความีจำนวนประมาณ ๗๐๐ คน ซึ่งคัดเลือกมาจากชาวมุสลิมในจังหวัดนราธิวาส ยะลา และปัตตานี แบ่งออกเป็นกลุ่ม ๆ ละประมาณ ๕๐ คน โดยมีเปาะเยะ หรือปาปาอิควีส เป็นหัวหน้า การเคลื่อนไหวของพวกแบ่งแยกดินแดนเป็นไปอย่างเข้มแข็งในจังหวัดปัตตานี ^{๓๗}

การเคลื่อนไหวเพื่อแบ่งแยกดินแดนภาคใต้ นอกจากจะเป็นปัญหาทางการเมืองภายในประเทศแล้ว ยังมีแนวโน้มที่จะก่อให้เกิดปัญหาทางการเมืองระหว่างประเทศได้โดยง่ายอีก ทั้งนี้เพราะพฤติกรรมของพรรคฝ่ายค้านของมาเลเซีย โดยเฉพาะอย่างยิ่งพรรคพาด (PAN MALAYAN ISLAMIC PARTY) ซึ่งเป็นพรรคที่มีความเข้มแข็งแรงแรงมากที่สุด และมีที่ทำการพรรคอยู่ในรัฐกดินตัน ได้มีนโยบายในการที่จะเรียกร้องจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทยอยู่เสมอ นอกจากนี้ยังได้มีบทบาทอย่างสำคัญ

^{๓๖} ศูนย์ประสานงานปกครองจังหวัดชายแดนภาคใต้ กรมการปกครอง, เรื่องเดิม หน้า ๘๖ - ๘๗

^{๓๗} SUHRKE, ASTRI, "THE THAI MUSLIMS : SOME ASPECTS OF MINORITY INTEGRATION", PACIFIC AFFAIRS, VOL.III, NO.4 WINTER, 1970 - 1971, p. 540

ในการสนับสนุนการแบ่งแยกดินแดน^{๓๘} แม้ว่ารัฐบาลมาเลเซียอาจจะไม่เห็นด้วยกับการกระทำดังกล่าวของพรรคฝ่ายค้าน แต่การเมืองนั้นเป็นเรื่องที่หาความแน่นอนไม่ได้ เพราะพรรคฝ่ายค้านอาจจะขึ้นมาใช้อำนาจในวันใดวันหนึ่งข้างหน้าก็ได้ หรือมีฉะนั้นก็เป็นเพราะรัฐบาลมาเลเซียเองอาจหันเหนโยบายไปในทางตรงกันข้ามกับที่เป็นอยู่ในปัจจุบันก็เป็นได้

นอกจากอิทธิพลของพรรคฝ่ายค้านในประเทศมาเลเซียแล้ว ยังมีกลุ่มนักศึกษา馬來เซียบางกลุ่มสนับสนุนการดำเนินงานของพวกเขาแบ่งแยกดินแดน ดังจะเห็นได้จากการที่นักศึกษามหาวิทยาลัยมลายากลุ่มหนึ่ง ได้จัดพิมพ์หนังสือเล่มหนึ่ง ชื่อ เสียงนิสิต (SUARA SISWA) เมื่อเดือนธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๓ เผยแพร่บทความต่าง ๆ ซึ่งล้วนแต่โจมตีรัฐบาลไทยว่าทำการกดขี่ข่มเหงทารุณต่อชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ สนับสนุนการดำเนินงานของพวกเขาแบ่งแยกดินแดนอย่างไรก็ดี รัฐบาลมาเลเซียก็มีใค้หนึ่งนอนใจ ได้พยายามหาทางระงับมิให้ลุกลามขยายตัวออกไป โดยมีคำสั่งห้ามมิให้เผยแพร่หนังสือเสียงนิสิตดังกล่าว และเมื่อต้นเดือนกรกฎาคม ๒๕๑๔ รัฐบาลมาเลเซียได้สั่งห้ามจำหน่ายหนังสือภาษาอังกฤษอีกเล่มหนึ่ง ชื่อ "มุสลิมเชื้อสายมาเลย์ในภาคใต้ของประเทศไทย" ซึ่งพิมพ์จำหน่ายโดยนักศึกษามุสลิมในมาเลเซีย ทั้งนี้ เพราะมีข้อความตอนที่กล่าวหาว่ารัฐบาลไทยว่าปฏิบัติโดยมิชอบต่อราษฎรชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้

นอกจากพวกคิดแบ่งแยกดินแดน และพวกฝ่ายค้านในมาเลเซียที่คอยสร้างความยุ่งยากทางการเมืองแล้ว พวกโจรจีนคอมมิวนิสต์ที่หลบหนีจากการปราบปรามของรัฐบาลมาเลเซียเข้ามาอาศัยหลบซ่อนอยู่ในบริเวณพรมแดนของไทยกับมาเลเซียก็มีส่วนสร้างความยุ่งยากทางการเมืองด้วย พวกโจรจีนเหล่านี้ต่อมาได้ร่วมมือกับชาวไทยอิสลามที่ต้องการแบ่งแยกดินแดน และคนมาเลเซียบางส่วน โดยเฉพาะอย่างยิ่งพรรคฝ่ายค้านในมาเลเซียซึ่งได้แก่ พรรคแพนมาลายัน อิสลามิก ปาร์ตี^{๓๙}

โจรจีนคอมมิวนิสต์มีอิทธิพลอย่างกว้างขวางในบริเวณพรมแดนระหว่างไทยกับมาเลเซีย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเขตอำเภอเบตง จังหวัดยะลา ซึ่งประชาชนส่วนใหญ่เป็นชาวจีน พวกนี้มีการ

^{๓๘} เวียง สาคกรสินธุ์, สี่จังหวัดภาคใต้กับความมั่นคงแห่งชาติ, เอกสารวิจัยส่วนบุคคล วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร ๒๕๑๑, หน้า ๖๙ - ๗๐

^{๓๙} ร.ต.มงคล สุวรรณโชติช่วง, การพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้โดยคณะกรรมการพัฒนาภาคใต้ในระยะ ๓ ปี, วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ๒๕๑๒, หน้า ๓๙

จัดกำลังเป็นอย่างดี และมีระเบียบวินัยดีกว่าพวกผู้ออกการร้ายในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในหมู่บ้านต่าง ๆ ที่อยู่ตามบริเวณพรมแดนซึ่งเป็นเขตอิทธิพลของพวกโจรจีน จะมีตัวแทนทั้งหญิงและชายประจำอยู่ และทุก ๆ เดือนพวกโจรจีนคอมมิวนิสต์จะมาเยือนหมู่บ้านแต่ละแห่งเพื่อทำการโฆษณาชวนเชื่อรวบรวมเสบียงอาหาร และจัดเก็บภาษี^{๕๐} แม้ว่าเป้าหมายหลักของพวกโจรจีนคอมมิวนิสต์จะมุ่งล้มล้างรัฐบาลมาเลเซียก็ตาม แต่การดำเนินงานของพวกโจรจีนหลายอย่างมีส่วนเกี่ยวข้องกับชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลามในภาคใต้ ทั้งนี้เพราะพวกโจรจีนต้องการการสนับสนุนจากชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลามทั้งในด้านการเงินและเสบียงอาหาร จึงได้ใช้วิธีการโฆษณาชวนเชื่อ โดยเน้นว่าชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลามในภาคใต้เป็นคนมลายู และพวกโจรจีนกำลังดำเนินการเพื่อปลดปล่อยมาเลเซีย เพราะฉะนั้น ประชาชนในท้องถิ่นควรจะสนับสนุนพวกเขา^{๕๑} จึงเห็นได้ว่าการดำเนินงานของพวกโจรจีนที่เกี่ยวข้องกับปัญหาทางด้านการเมืองก็คือ พวกนี้พยายามสร้างความรู้สึกลำบากในเชื้อชาติมลายู ตลอดจนเผยแพร่ลัทธิคอมมิวนิสต์ นับได้ว่าพวกโจรจีนคอมมิวนิสต์มีส่วนอย่างสำคัญในการสร้างปัญหาทางด้านการเมืองขึ้นในจังหวัดชายแดนภาคใต้

๕. สภาพทางสังคม

โดยปกติแล้ว ประชาชนที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่นต่าง ๆ ทั่วประเทศไทย มักจะมีขนบธรรมเนียมประเพณี ตลอดจนภาษาพูดแตกต่างกันออกไป มากบ้างน้อยบ้างสุดแต่ว่าท้องถิ่นนั้นอยู่ห่างไกลจากศูนย์กลางของวัฒนธรรมไทยมากน้อยเพียงใด ท้องถิ่นบางแห่งอยู่ใกล้ชิดกับประเทศเพื่อนบ้าน เช่น เขมร พม่า ลาว ประชาชนในท้องถิ่นนั้นก็ได้รับอิทธิพลทางด้านขนบธรรมเนียมประเพณี และภาษาพูดจากประเทศเพื่อนบ้านเหล่านั้น เช่น ราษฎรที่อาศัยอยู่ตามชายแดนด้านเขมร ก็มีขนบธรรมเนียมประเพณีคล้ายคลึงกับชาวเขมร ตลอดจนพูดภาษาเขมรได้ ทั้งนี้เป็นต้น แต่โดยที่ประเทศเพื่อนบ้านเหล่านี้ นับถือศาสนาพุทธเช่นเดียวกับประเทศไทย แม้แต่ภาษาพูดของบางประเทศ เช่น ลาว ก็สามารถที่จะพูดคุยกันรู้เรื่อง เมื่อเป็นเช่นนี้แล้ว ปัญหาอันเกิดจากการได้รับอิทธิพลทางวัฒนธรรมของประเทศเพื่อนบ้านดังกล่าวมาข้างต้นจึงไม่เป็นปัญหาแต่อย่างใด

^{๕๐} SHAPLEN, ROBERT, TIME OUT OF HAND, (NEW YORK : HARPER & ROW PUBLISHERS, 1969), p.p. 294 - 295

^{๕๑} SUHRKE, ASTRI, OP.CIT., p. 541

ตรงกันข้ามกับราษฎรที่นับถือศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งจากสภาพทางภูมิศาสตร์ที่ตั้งอยู่ห่างจากศูนย์กลางของวัฒนธรรมไทย ก็เป็นผลให้ชนบทรรมนิยมประเพณีและภาษาพูดแตกต่างกันไปเป็นอันมากอยู่แล้ว แต่สภาพแวดล้อมบางอย่างกลับสร้างความแตกต่างมากขึ้นเป็นทวีคูณ กล่าวคือ ราษฎรในท้องที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้รับอิทธิพลจากมาเลเซียทั้งในด้านชนบทรรมนิยมประเพณี ภาษา ศาสนา มาเป็นเวลานานจนฝังรากลึกลงไป ในจิตใจของชาวไทยเหล่านี้ ยากที่จะเปลี่ยนแปลงแก้ไขอย่างไรได้ สภาพการณ์เช่นนี้จึงยิ่งทำให้ชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีความแตกต่างไปจากคนไทยโดยทั่วไปอย่างมากมาย

๕.๑ ภาษา ปรากฏว่าชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ยกเว้นจังหวัดสตูล ส่วนใหญ่พูดภาษาไทยไม่ได้ บางที่ผู้ที่พูดภาษาไทยได้ก็มักไม่นิยมพูด ต่างพากันใช้ภาษามลายูในชีวิตประจำวัน เป็นสื่อกลางในการติดต่อ จากการสำรวจสำมะโนประชากรแห่งประเทศไทย พ.ศ.๒๕๐๓ ดังปรากฏในตารางที่ ๑

ตารางที่ ๑

จำนวนประชากรในจังหวัดชายแดนภาคใต้ อายุตั้งแต่ ๕ ปี ขึ้นไป
ที่พูดภาษาไทยได้ และไม่ได

จังหวัด	ประชากรทั้งหมด	ประชากรที่มีอายุ ๕ ปีขึ้นไป ทั้งหมด	ประชากรที่มีอายุ ๕ ปีขึ้นไปพูดภาษาไทย	
			ได้	ไม่ได้
ปัตตานี	๒๔๑,๕๘๗	๒๔๕,๐๔๐	๘๐,๖๘๘	๑๕๔,๓๕๒
ยะลา	๑๔๘,๓๔๘	๑๒๘,๕๖๐	๓๔,๑๓๘	๙๔,๔๒๒
นราธิวาส	๒๖๖,๐๓๘	๒๒๘,๒๗๘	๗๕,๑๕๗	๑๕๓,๑๒๑
สตูล	๖๘,๖๓๖	๕๘,๗๘๗	๕๗,๘๒๑	๘๖๖

ที่มา : สำนักงานสถิติกลาง สภาพพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ, สำมะโนประชากร
แห่งประเทศไทย พ.ศ.๒๕๐๓, (พระนคร : โรงพิมพ์ไทยแบบเรียน, ๒๕๐๔), หน้า ๑, ๗,

จะเห็นได้ว่า ประชากรในจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส พุคไทยไม่ได้ถึงร้อยละ ๕๕ - ๖๕ ของประชากรที่มีอายุ ๕ ปีขึ้นไป แต่ถ้านับเอาผู้ที่มีอายุต่ำกว่า ๕ ปีด้วย ซึ่งส่วนใหญ่เป็นบุตรหลานของผู้ที่พุคไทยไม่ได้และจะเติบโตต่อไปในครอบครัวที่ไม่พุคภาษาไทยด้วยแล้ว ก็จะได้ตัวเลขประมาณร้อยละ ๗๐ กว่า แต่สำหรับจังหวัดสตูล ประชากรที่มีอายุตั้งแต่ ๕ ปีขึ้นไป พุคภาษาไทยไม่ได้เพียงร้อยละ ๑ กว่า ๆ เท่านั้น และถ้าแยกคนต่างคำออกไปอีกก็จะมีผู้ที่พุคภาษาไทยไม่ได้เพียงไม่กี่คน

การที่จำนวนร้อยละของผู้ที่พุคภาษาไทยไม่ได้ในจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส มีมากกว่าจังหวัดสตูลนั้น เป็นเพราะว่าประชาชนใน ๓ จังหวัดดังกล่าว มีการติดต่อกับประชาชนในรัฐต่าง ๆ ของสหพันธรัฐมาเลเซียมากกว่าประชาชนในจังหวัดสตูล วัฒนธรรมทางภาษาและประเพณีของมาเลเซีย จึงถ่ายเทสลับเปลี่ยนกันไปมากับจังหวัดทั้ง ๓ ได้มาก^๒ ยิ่งไปกว่านั้น จะเห็นได้ว่าในจำนวนประชากรส่วนน้อยที่พุคภาษาไทยใน ๓ จังหวัดดังกล่าวนี้ ส่วนมากเป็นข้าราชการและพ่อค้าประชาชนที่อยู่ในบริเวณที่ตั้งของตัวจังหวัดและอำเภอ ที่เหลืออยู่นั้นเป็นชุมชนตามหมู่บ้านที่เรียงรายกันในบางตำบลจำนวนไม่กี่ตำบล และมักเป็นชุมชนที่แบ่งแยกจากชุมชนที่โซภาษามลายู^๓

สำหรับสาเหตุสำคัญที่ชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ไม่นิยมพุคภาษาไทย หรือพุคภาษาไทยไม่ไค้นั้น ได้มีผู้ให้ความเห็นว่า

(๑) ประชาชนที่พุคภาษามลายูเป็นชนกลุ่มใหญ่ ประชาชนที่พุคภาษาไทยเป็นชนกลุ่มน้อย และส่วนมากพุคภาษามลายูได้ควย จะโซภาษาไทยก็แต่ในบ้าน

(๒) ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ตามที่ทำการของรัฐบาลหลายแห่งก็โซภาษามลายูเมื่อประชาชนมาติดตอราชการ ถึงกับมีนโยบายการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างข้าราชการและเจ้าหน้าที่กับประชาชน โดยให้ข้าราชการและเจ้าหน้าที่เรียนรู้และโซภาษามลายูในการติดตอกับประชาชน จึงไม่มีความจำเป็นที่จะต้องโซภาษาไทยเป็นสื่อในการสนทนาแต่อย่างใด

^๒ สติศย์ แสงศรี, เรื่องเดิม, หน้า ๓๗

^๓ พัทยา สายหนู, "จดหมายจากปักษ์ใต้ ภาษากับการปกครอง", สังคมศาสตร์-ปริทัศน์, ปีที่ ๓ ฉบับที่ ๔ (มีนาคม - พฤษภาคม ๒๕๐๕), หน้า ๕๑

^๔ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕๑

นอกจากนั้น อาจเป็นเพราะชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้
กลัวถูกกลืนศาสนา โดยอาจเข้าใจผิดคิดว่าภาษาไทยนั้นเป็นภาษาของพุทธศาสนา^{๕๕}

ได้มีผู้กล่าวถึงสาเหตุที่ชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลามส่วนใหญ่ในจังหวัดชายแดนภาคใต้
พูดภาษามลายูในชีวิตประจำวัน และไม่นิยมพูดภาษาไทย โดยแยกพิจารณาออกเป็น ๒ ทาง คือ ผู้ที่
พูดภาษาไทยไม่ได้เลย กับผู้ที่พูดภาษาไทยได้แต่ไม่ยอมพูด

ก. ผู้ที่พูดภาษาไทยไม่ได้เลย บุคคลประเภทนี้ได้แก่ ชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลามที่
พูดภาษาไทยไม่ได้จริง ๆ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก

(๑) ประชาชนส่วนใหญ่ใช้ภาษามลายูในชีวิตประจำวันมาหลายชั่วอายุคนแล้ว
โดยไม่จำเป็นต้องใช้ภาษาไทย จึงไม่ได้สนใจในการเรียน หรือหัดพูดภาษาไทย แม้แต่การติดต่อกับ
เจ้าหน้าที่ของรัฐบาล ก็ยังจึกให้มึนด่าม หรือจึกเจ้าหน้าที่พูดภาษามลายูได้

(๒) การบีบบังคับเด็กเข้าเรียน ยังไม่ได้บังคับกันอย่างจริงจัง เพราะเกรงว่า
จะเป็นผลกระทบกระเทือนทางการเมือง

(๓) โรงเรียนประชาบางยังไม่ทั่วถึงทุกตำบล หมู่บ้าน

(๔) โรงเรียนประชาบาลที่มีอยู่แล้ว ยังมีสภาพไม่ดีพอ เช่น อาคารเรียนไม่คิ
อุปกรณ์การสอนไม่ดี ไม่ดึงดูดเด็กให้เข้าเรียน

(๕) การสอนของครูยังได้ผลน้อย เพราะจำนวนครูไม่พอกับจำนวนนักเรียน
คุณภาพทางครูยังมีน้อยมาก

(๖) ระยะเวลาเรียนของนักเรียนในโรงเรียนประชาบาลมีน้อย คือ เพียง
๔ ปี เด็กไทยมุสลิมเมื่อออกไปอยู่บ้านและไม่มีโอกาสใช้ภาษาไทย ไม่นานเท่าใดก็ลืมหมด

(๗) ชาคสิ่งจูงใจที่ทำให้อยากรู้และพูดภาษาไทย เพราะไม่ได้รับผลประโยชน์
ตอบแทน รวมทั้งทางด้านบันเทิงและสื่อมวลชน เช่น จากวิทยุกระจายเสียง โทรทัศน์ ภาพยนต์ ก็ไม่
จำเป็นต้องรับฟังหรือชมจากประเทศไทย อาจฟังจากสถานีวิทยุหรือโทรทัศน์จากสหพันธรัฐมาเลเซีย
หรือชมภาพยนตร์จากมาเลเซีย เป็นต้น^{๕๖}

^{๕๕} สัมภาษณ์ นายประเวศ เรืองจรัส ผู้อำนวยการจังหวัดยะลา, ๑๕ กันยายน ๒๕๑๓

^{๕๖} พลตรี จำลอง สารานาค, การศึกษาของชนกลุ่มน้อยในจังหวัดชายแดนภาคใต้กับ
ความมั่นคงของชาติ, เอกสารวิจัยส่วนบุคคลเสนอวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, ๒๕๐๘, หน้า ๖๑

ข. สำหรับผู้ที่พูดภาษาไทยได้แต่ไม่พูด บุคคลประเภทนี้รวมอยู่ในจำนวนผู้พูดภาษาไทยได้ แต่การไม่ยอมพูดภาษาไทยอาจมีสาเหตุเนื่องมาจาก

- (๑) การที่ประชาชนในจังหวัดเหล่านี้ไม่นิยมใช้ภาษาไทย เพราะเกรงได้รับความอับอาย ถูกดูถูกแคลนจากบุคคลอื่น
- (๒) ความกระดากอาย เพราะเกรงจะถูกฉีกด้วยความไม่สันติ หรือเพราะถูกข้าราชการฝ่ายปกครองจะดูที่พูดไม่เข้าใจ ทำให้การติดต่อลำบาก
- (๓) การถูกขู่เหยียดจากคนอื่น ซึ่งตั้งใจจะก่อให้เกิดความแตกแยกหรือลัทธิชาตินิยมด้วย เกรงไปว่าการพูดภาษาไทยจะทำให้ถูกกลืนชาติกลายเป็นคนไทยไปเสีย จึงไม่ยอมพูดภาษาไทย

การที่มีภาษาพูดแตกต่างกันไปจากประชาชนส่วนใหญ่ของชาติ ทำให้ชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลามสำคัญผิดไปว่าตนมีชนคนไทย พยายามคิดแยกตัวออกจากประเทศไทย ทั้งนี้เพราะความไม่เข้าใจซึ่งกันและกันเป็นอันดับแรก และจะนำไปสู่ความรู้สึกแบ่งแยกในอันดับถัดไป ยิ่งภาษามลายูท้องถิ่นที่ใช้อยู่ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ไม่มีคำที่แปลความหมายเฉพาะว่า "สัญชาติ" คำใช้คำว่า "บาซอ" ซึ่งแปลได้ทั้ง "สัญชาติ" และ "ภาษา" ร่วมกัน เมื่อคนที่พูดภาษามลายูใช้คำว่า "บาซอมลายู" ก็จะแปลได้โดยอัตโนมัติว่า "สัญชาติ" มลายูไปในตัวด้วย เป็นผลให้ชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลามส่วนใหญ่ลงความเห็นว่า บุตรหลานของตนจะต้องเรียนภาษามลายูและภาษาอาหรับ คงมีอยู่เพียงส่วนน้อยที่ต้องการเรียนภาษาไทย ด้วยเหตุนี้ผู้นำทางศาสนาอิสลามบางคนจึงฉวยโอกาสในเรื่องภาษาหาประโยชน์ให้ตนเอง ทำการสั่งสอนประชาชนให้เกลียดชังการเรียนภาษาไทย อ้างว่าภาษาไทยเป็นภาษาของพุทธศาสนา มุสลิมต้องพูดภาษามลายูเท่านั้น ทำให้การคบค้าสมาคมในสังคมชนบทอยู่ในวงจำกัดเฉพาะอิสลามและเฉพาะพุทธ ขาดการผสมผสานทางวัฒนธรรมต่อกัน และมีจำนวนไม่น้อยตอบว่าจะเสียใจมากถ้ามีชาวพุทธหลาย ๆ ครอบครัวอพยพเข้ามาอาศัยในหมู่บ้านของตน

^{๔๗} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๖๒

^{๔๘} ภาษามลายูกลาง สัญชาติ = bangsa ภาษา = bahasa แต่มลายูท้องถิ่นทางใต้ของประเทศไทยพูดเพี้ยนเป็นเสียงเดียวกันว่า "บาซอ"

^{๔๙} ว่าที่ ร.ต.นาย อินทรสกุล และคณะ, การศึกษาและการอนามัย ๔ จังหวัดภาคใต้, ๒๕๑๑, (อัคราเนนา), หน้า ๓๖

๕.๒ ศาสนา ประชากรจังหวัดชายแดนภาคใต้มีจำนวนทั้งสิ้นประมาณ ๗๖๖,๖๐๔ คน มีผู้นับถือศาสนาอิสลามถึง ๕๗๖,๐๘๕ คน ในขณะที่มีผู้นับถือศาสนาพุทธอยู่เพียง ๑๗๐,๗๑๓ คน ดังนั้น ผู้นับถือศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีมากกว่าผู้นับถือศาสนาพุทธประมาณ ๔ เท่า จึงจะ เห็นได้จากจำนวนประชากรในจังหวัดชายแดนภาคใต้ จำแนกตามศาสนาในตารางที่ ๒

ตารางที่ ๒

จำนวนประชากรในจังหวัดชายแดนภาคใต้จำแนกตามศาสนา

จังหวัด ศาสนา	ปัตตานี	ยะลา	นราธิวาส	สตูล	รวม
พุทธ	๖๑,๓๐๗	๔๒,๖๑๖	๕๕,๑๒๒	๑๑,๖๖๘	๑๗๐,๗๑๓
อิสลาม	๒๑๘,๐๕๘	๘๑,๑๘๐	๒๐๘,๐๘๘	๕๗,๗๕๓	๕๗๖,๐๘๕
คริสต์	๑๐๓	๑๗๒	๑๐๓	๔๘	๔๒๖
ฮินดู	๘	๗๒	๑๘	-	๑๐๐
ขงจื้อ	๑,๐๔๔	๑๕,๐๗๘	๒,๔๓๘	๑๖๖	๑๘,๗๒๖
อื่น ๆ	๔๑	๗๐	๑๒๘	-	๒๓๙
ไม่มีศาสนา	๑๐	๑๑๘	๕๒	-	๑๘๐
ไม่ทราบศาสนา	๑๕	๔๑	๗๗	๑	๑๓๔
รวม	๒๘๑,๕๘๗	๑๔๘,๓๔๘	๒๖๖,๐๓๘	๖๘,๖๓๖	๗๖๖,๖๐๔

ที่มา : สำนักงานสถิติกลาง สภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ, สำมะโนประชากร
แห่งประเทศไทย พ.ศ.๒๕๐๓, (พระนคร : โรงพิมพ์สำนักนายกรัชมุนตรี, ๒๕๐๕) หน้า ๘, ๑๐
และ ๑๒

เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายจังหวัดแล้วปรากฏว่า จังหวัดยะลา มีประชากรนับถือศาสนาอิสลามร้อยละ ๖๐ นับถือศาสนาพุทธร้อยละ ๒๒ หรือมีผู้นับถือศาสนาอิสลามประมาณ ๓ เท่าของผู้นับถือศาสนาพุทธ จังหวัดปัตตานี มีประชากรนับถือศาสนาอิสลามร้อยละ ๗๘.๒๐ นับถือศาสนาพุทธร้อยละ ๒๐ หรือมีผู้นับถือศาสนาอิสลามประมาณ ๔ เท่าของผู้นับถือศาสนาพุทธ ส่วนจังหวัดนราธิวาส มีประชากรนับถือศาสนาอิสลามร้อยละ ๘๐ นับถือศาสนาพุทธร้อยละ ๑๕ หรือมีผู้นับถือศาสนาอิสลามประมาณ ๕ เท่าของผู้นับถือศาสนาพุทธ และจังหวัดสตูล มีประชากรนับถือศาสนาอิสลามร้อยละ ๘๕ นับถือศาสนาพุทธประมาณร้อยละ ๑๔ หรือมีผู้นับถือศาสนาอิสลามประมาณ ๖ เท่าของผู้นับถือศาสนาพุทธ

เมื่อพิจารณาจำนวนผู้นับถือศาสนาอิสลามทั้งประเทศแล้ว จะพบว่ามากเป็นอันดับสองรองจากศาสนาพุทธ คือ ๑,๐๒๗,๕๖๘ คน^{๕๐} กล่าวกันว่า ศาสนาอิสลามได้กินแผ่เข้ามาในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เมื่อปลายคริสต์ศตวรรษที่ ๑๓ และต้นคริสต์ศตวรรษที่ ๑๔ ก่อนที่จะแพร่เข้าสู่ประเทศไทย โดยมีพ่อค้าชาวอาหรับ ชื่อ เคอร์คัส เมย์ และสุไลมัน เป็นผู้นำมา นอกจากนั้นพวกอินเดียที่นับถือศาสนาอิสลามที่มาติดต่อค้าขายกับชาวพื้นเมืองก็เป็นอีกแรงหนึ่งซึ่งช่วยเผยแพร่ศาสนา โดยได้แต่งงานกับชาวพื้นเมือง ในไม่ช้าศาสนาอิสลามก็ตั้งหลักมั่นคงบนแหลมมลายู^{๕๑}

การแพร่ศาสนาอิสลามเข้ามาในประเทศไทย เป็นไปได้ ๒ ทาง คือ มีพ่อค้าชาวอาหรับนำเข้ามาเผยแพร่ ตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัยเป็นราชธานีทางหนึ่ง และอีกทางหนึ่งคือประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย ซึ่งมีความสัมพันธ์กับชาวมลายูทั้งทางสภาพที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ และทางขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม ตลอดจนการไปมาหาสู่ทำมาค้าขายแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน จึงทำให้ชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลามในภูมิภาคนี้หันไปนับถือศาสนาอิสลามเช่นเดียวกับชาวมลายูสืบเนื่องมาแต่โบราณอีกทางหนึ่ง^{๕๒} จากหลักฐานศิลาจารึกที่ค้นพบ ณ กรุงสุโขทัย ปรากฏข้อความที่เกี่ยวกับคำปฏิญาณตนยอมรับนับถือศาสนาอิสลามจารึกไว้โดยสมบูรณ์ ๒ ประโยคด้วยกัน คือ

^{๕๐} สำนักงานสถิติกลาง สภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ, เรื่องเดิม, หน้า ๙

^{๕๑} ประพันธ์ คูหามุคต์, เรื่องเดิม, หน้า ๑

^{๕๒} คณะกรรมการจัดทำรายงานประจำปีแห่งประเทศไทย, ประเทศไทย, (พระนคร : โรงพิมพ์สำนักทำเนียบนายกรัฐมนตรี, ๒๕๐๘), หน้า ๕๑๑

ประโยคที่ ๑ "ข้าพเจ้ารับนับถือพระเจ้าองค์หนึ่งเดียว ไม่มีอะไรอื่นยิ่งกว่า"^{๕๓}

ประโยคที่ ๒ "พระนามมีมุฮัมมัด เป็นผู้แทนพระองค์ของพระเจ้า"

ตามหลักฐานที่ปรากฏ จึงเป็นเครื่องยืนยันว่าศาสนาอิสลามได้เผยแพร่เข้ามายังประเทศไทยตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัย เป็นราชธานีแล้ว

ศาสนาอิสลามที่เผยแพร่เข้ามาในประเทศไทยมิได้ถูกกีดกันทั้งในฝ่ายราชรัฐไทยและในฝ่ายรัฐบาลเลย กล่าวคือ ในฝ่ายราชรัฐไทย เนื่องจากเป็นผู้ที่มีจิตใจกว้างขวางในเรื่องศาสนา มาก ไม่มีความรู้สึกรังเกียจคนในศาสนาอื่น ไม่ว่าผู้ที่นับถือศาสนานั้นจะเป็นคนไทยด้วยกันหรือคนชาติอื่น และยินดีรับฟังหลักธรรมของศาสนาอื่นโดยไม่คิดดูหมิ่นเหยียดหยามแต่อย่างใด นอกจากนั้น ในคานรัฐบาลเองก็ได้ทำนุบำรุงศาสนาและให้การปฏิบัติต่อบุคคลที่นับถือศาสนาต่าง ๆ ในเมืองไทย มาทุกยุคทุกสมัย โดยไม่เลือกที่รักมักที่ชังแต่อย่างใด ดังจะเห็นได้จากสมัยกรุงศรีอยุธยาปลาย รัชกาลสมเด็จพระเจ้าเอกาทศรถ ที่ปรากฏว่ามีชาวเปอร์เซียสองพี่น้อง ชื่อ เซกอหมัด และเซคอซาค ได้เข้ามาตั้งรกรากทำการค้าที่กรุงศรีอยุธยา เซกอหมัดได้เข้ารับราชการสนองพระเดชพระคุณจนได้รับพระมหากรุณาธิคุณ จากสมเด็จพระเจ้าทรงธรรม โดยได้ทรงแต่งตั้งให้เป็นพระยาเจกอหมัดศรีคน เศรษฐีว่าการกรมท่าขวา ซึ่งเป็นตำแหน่งว่าคอยการติดต่อกับชาวมุสลิม ครั้นถึงรัชสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ก็ปรากฏว่า ผู้นับถือศาสนาอิสลามมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น ปรากฏตามพระราชพงศาวดารว่า เมื่อ พ.ศ.๒๒๑๑ นางพญาอาเจห์แห่งสุมาตรา กับเจ้าผู้ครองนครกอลกอนตา ในชมพูทวีป ได้แต่งตั้งสมณทูตอิสลามเดินทางเข้ามาเฝ้าสมเด็จพระนารายณ์มหาราช แม้จะทรงมิได้ยอมรับนับถือศาสนาอิสลาม แต่ก็ทรงสนองไมตรีจิตของสมณทูตอิสลาม โดยได้ทรงพระมหากรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สมณทูตจากชมพูทวีปสร้างมัสยิดขึ้นแห่งหนึ่งในกรุงศรีอยุธยาได้^{๕๔} นอกจากนี้ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ก็ได้มีหลักฐานสนับสนุนการกล่าวอ้างที่ว่ารัฐบาลได้ทำนุบำรุงศาสนาในเมืองไทยมาทุกยุคทุกสมัย โดยจะขออัญเชิญความตอนหนึ่งของพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ดังต่อไปนี้

^{๕๓} สมคิด มณีวงศ์, "มุสลิมไทย", สังคมศาสตร์ปริทัศน์, ปีที่ ๑ ฉบับที่ ๓, (กุมภาพันธ์ ๒๕๐๗), หน้า ๗๐

^{๕๔} ประพันธ์ คูหามาศ, เรื่องเดิม, หน้า ๑๘

"...ชนอิสลามได้มาเห็นความจริงโดยแน่แท้แห่งพระราชาโฆบายของ
พระเจ้าแผ่นดินสยาม ตั้งแต่ศักราชกาลมาว่า ไคมีพระราชหฤทัยที่จะทะนุ
บำรุงชนไม่ว่าชาติใดภาษาใดและศาสนาใด ที่เข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภาร
แล้ว ย่อมทรงสงเคราะห์เสมอหน้ากันหมด ตัวเราผู้เป็นรัชทายาทก็ไคตั้งใจ
เช่นเดียวกันเสมอ ไคมีน้ำใจไมตรีต่อชนอิสลามไม่ผิดกับชนในศาสนาอื่น
บรรดาที่มาอาศัยอยู่ในแผ่นดินสยาม... อิสลามศาสนิกจงเชื่อว่าเราตั้งใจ
กระทำกรณียกิจในหน้าที่ผู้ถูกตั้งไว้เต็มความสามารถของเราให้แก่ท่านทั้งหลาย
ได้รับความร่มเย็นเป็นสุข เช่นที่ท่านได้เคยรับมาแล้ว..."^{๕๕}

พระราชดำรินี้เป็นเครื่องยืนยันได้เป็นอย่างดีว่า รัฐบาลไทยมีใจกว้างขวางนับแต่
สมัยสมบูรณาญาสิทธิราชมาจนถึงปัจจุบัน

เมื่อคำนึงว่าประเทศไทยได้ให้เสรีภาพอย่างกว้างขวางแก่คนไทยที่จะนับถือศาสนาใด
ก็ได้ และพระมหากษัตริย์ยังทรงเป็นองค์อัครศาสนูปถัมภกศาสนาทุกศาสนาในประเทศไทยอีกด้วย
ไม่ว่าจะมีปัญหาในด้านศาสนาแต่ประการใด แต่บังเอิญชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลามได้ถือเอาบท
บัญญัติของศาสนามาเป็นบรรณบัญญัติแห่งชีวิต (CODE OF LIFE) หรืออีกนัยหนึ่ง ชีวิตความเป็นอยู่
ของชาวมุสลิมขึ้นอยู่กับบทบัญญัติของศาสนาอิสลามอย่างเคร่งครัด และเนื่องจากศาสนาอิสลามเป็น
ศาสนาที่เข้มงวด ไม่มีลักษณะอ่อนตัว หรือใจกว้าง ทำให้ชุมชนที่นับถือศาสนาอิสลามเป็นชุมชนปิด
มีลักษณะค่อนข้างไปในทางแยกตัวโดดเดี่ยวจากชุมชนอื่น^{๕๖} จึงทำให้เกิดความรู้สึกแบ่งแยกพวก
ขึ้นมาโดยมีศาสนาเป็นสาเหตุ

๕.๓ ชนบทรรมนิยม ประเพณี และวัฒนธรรม ปรากฏว่า มีส่วนสัมพันธ์อย่างใกล้ชิด
กับศาสนา ทั้งนี้เพราะชนบทรรมนิยมประเพณีของคนไทยส่วนใหญ่สืบเนื่องมาจากความเชื่อถ้อยคำมั่น
ในศาสนา ยิ่งชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลามด้วยแล้ว แทบจะกล่าวได้ว่าการดำเนินชีวิตประจำวันอยู่
ในขอบข่ายของชนบทรรมนิยมประเพณีอันเนื่องมาจากศาสนาอิสลามแทบทั้งสิ้น

^{๕๕} พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระราชดำรัสในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, (พระนคร : โรงพิมพ์บำรุงนุกุลกิจ, ๒๔๗๒), หน้า ๑๗๕

^{๕๖} จังหวัดนครราชสีมา, เอกสารประกอบการบรรยายสรุปจังหวัดนครราชสีมา ๒๕๑๖, (อัครสำเนา), หน้า ๓๖

ชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีชนบทรอบนิยมประเพณี และวัฒนธรรมคล้ายคลึงกับวัฒนธรรมของประเทศมาเลเซีย ซึ่งมีอาณาเขตอยู่ติดกัน และมีความเกี่ยวพันทางประวัติศาสตร์มาช้านาน ทั้งนี้อาจจะเป็นด้วยสาเหตุประการหนึ่งคือ ชาวไทยใน ๕ จังหวัดนี้มีภูมิลำเนาห่างไกลจากศูนย์กลางของวัฒนธรรม ซึ่งได้แก่เมืองหลวง หรือเพื่อนบ้าน ชาวไทยด้วยกันมาก แยกย้ายไปอยู่ใกล้กับประเทศที่มีวัฒนธรรม ชนบทรอบนิยมประเพณีแตกต่างไปจากไทย โดยเฉพาะในค่านิยม ภาษาพูด การสมรส การทำมาหากิน มีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่อง และคล้ายคลึงกันมากที่สุด นอกจากนี้พื้นฐานทางระบบครอบครัวและเครือญาติก็มีเกณฑ์กำหนดจากวัฒนธรรมมลายู และบทบัญญัติทางศาสนาอิสลามประกอบกัน

จึงเห็นได้ว่า ศาสนาอิสลามมีอิทธิพลต่อวิถีการดำเนินชีวิตของชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลามเป็นอย่างมาก จนอาจกล่าวได้ว่าศาสนาอิสลามกำหนดวิธีปฏิบัติให้กับชาวมุสลิมไว้ตั้งแต่เกิดจนตายทีเดียว การประพฤติปฏิบัติของชาวมุสลิมในชีวิตประจำวันก็ขึ้นอยู่กับบทบัญญัติทางศาสนาที่กำหนดให้ต้องประพฤติปฏิบัติตามโดยเคร่งครัด ชนบทรอบนิยมประเพณีและวัฒนธรรมจึงเป็นเครื่องกำหนดพฤติกรรมของสังคม และมีอิทธิพลเหนือการกระทำใด ๆ ของบุคคลในสังคมนั้น เป็นเครื่องแสดงความเป็นพวกเป็นพ้องเดียวกัน เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวกลุ่มให้มีความผูกพันกันอย่างมั่นคง

สรุปสภาพและปัญหาสังคมของจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้ว่า เนื่องจากศาสนาอิสลามเป็นศาสนาที่เข้มงวดไม่มีลักษณะอ่อนตัว หรือใจกว้างขวาง ทำให้ชุมชนที่นับถือศาสนาอิสลามเป็นชุมชนปิด มีลักษณะค่อนข้างแยกตัวโดดเดี่ยวจากชุมชนอื่น จะเห็นได้จากพิธีกรรมทางศาสนา ชนบทรอบนิยม ประเพณี ความเชื่อ และวิถีชีวิตประจำวันที่ไม่ปะปนเกี่ยวพันหรือติดต่อกับชุมชนอื่น การประกอบอาชีพ การตั้งครอบครัว ความสัมพันธ์ในวงศาความญาติ หรือการสังสรรค์ระหว่างกัน สภาพเช่นนี้ก่อให้เกิดลักษณะบางประการ ที่สำคัญคือ ชุมชนปิด ยากต่อการทำให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรม บุคคลเหล่านี้จะยอมรับและยึดถืออยู่เฉพาะวัฒนธรรมของตนเอง วัฒนธรรมอื่นไม่ยอมรับ ชุมชนปิดเช่นนี้มีอิทธิพลต่อทัศนคติ อุปนิสัย การสนองตอบของชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลามเหล่านั้นด้วย เช่น จะมีท่าทีไปในทางไม่ไว้วางใจ ดังเลใจ สงสัยไม่แน่ใจอยู่เสมอ บางครั้งอาจเกิดความเข้าใจผิดที่สืบต่อกันมาจนกลายเป็นมรดกทางสังคมไป^{๕๗} โดยถือว่าการให้ความสนใจหรือการไปเกี่ยวข้องกับกาปฏิบัติ

^{๕๗} จังหวัดนราธิวาส, เรื่องเดิม, หน้า ๓๖

หรือกิจกรรมของชุมชนอื่น ๆ ตัวอย่างเช่น การศึกษาภาษาไทย การสมาคมใกล้ชิดกับคนในศาสนาอื่นนอกจากศาสนาของตน เป็นการละทิ้งศาสนาอิสลาม เป็นผลร้ายต่อศาสนาของตน และเป็นนิสัยที่ไม่พึงกระทำ ลักษณะเช่นนี้ย่อมก่อให้เกิดปัญหาทางการเมือง การปกครอง และการสร้างความเจริญก้าวหน้าในชาติ อย่างน้อยก็เป็นอุปสรรคต่อการสร้างความเป็นปึกแผ่นภายในประเทศ ชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีมาตรฐานในการตัดสินใจว่า ตนจะเป็นคนพวกไหนนั้น อยู่ที่ว่าคนถือศาสนา ขนบประเพณี ภาษา ซึ่งเป็นวัฒนธรรมร่วมกันได้ ในกรณีนี้ชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลามถือตนว่าเป็นพวกเดียวกับชาวมาเลเซียในประเทศมาเลเซียมากกว่า เพราะมีวัฒนธรรมร่วมกันกับประชาชนพวกนั้น ความคิด ความรู้สึก ความเชื่อ และท่าทีของชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลาม เช่นนี้เป็นปัญหาทางการเมืองและความจงรักภักดีต่อชาติบ้านเมือง ชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลามเหล่านี้กลับไปสนใจในความเคลื่อนไหวของประเทศมาเลเซียที่มีประชาชนนับถือศาสนาอย่างเดียวกัน มีขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมคล้ายคลึงกัน

๖. การศึกษา

๖.๑ ลักษณะการจัดการศึกษา

๖.๑.๑ การศึกษาอย่างไม่เป็นทางการ หมายถึงการอบรมสั่งสอนวิชาความรู้ที่พ่อแม่ถ่ายทอดให้แก่ลูก เพื่อประโยชน์ในการดำรงชีวิต ได้แก่การให้รู้ในขนบธรรมเนียมประเพณีในวัฒนธรรมของตนเองในค่านิยมต่าง ๆ ของชีวิต ในความหมายนี้พ่อแม่ชาวบ้านส่วนใหญ่ที่ไม่รู้ภาษาไทย ย่อมอบรมสั่งสอนลูกให้รู้จักได้แก่ภาษาและขนบธรรมเนียมแบบมลายู และศาสนาอิสลามที่ตนนับถืออยู่ ประชาชนชาวบ้านส่วนใหญ่ในเขตนี้มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตของประเทศเพื่อนบ้านคือมาเลเซีย และเคยเดินทางไปมาหาสู่เยี่ยมเยียนกัน จึงย่อมบอกเล่าถ่ายทอดความสัมพันธ์ เช่นนี้ให้แก่ลูกหลานได้เป็นธรรมดา เปรียบเทียบชีวิตความเป็นอยู่และประเพณีต่าง ๆ ให้เห็นความคล้ายคลึงและแตกต่างกัน เป็นความรู้รอบตัวอย่างหนึ่งของชีวิต นอกจากธรรมเนียมแบบอย่างทางมลายูแล้ว ผู้ที่ได้ไปพบเห็นเมืองเมกกะจากการไปจาริกแสวงบุญมาย่อมเผยแพร่ความรู้และแบบอย่างขนบธรรมเนียมทางอาหรับซึ่งตนถือว่าเป็นลักษณะของศาสนาอิสลามกันต่อไป ที่เห็นได้ชัดคือการแต่งตัวในโอกาสงานพิธีของพวกหะยีและ

โต๊ะครูที่ได้ไปเล่าเรียนจากอาหรับมา^{๕๔}

ในด้านการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพ ชาวบ้านจะสอนให้บุตรหลานรู้จักทำสวนยาง ทำนา และวิชาชีพแบบประเพณีของหมู่บ้านอย่างง่าย ๆ (ซึ่งไม่สามารถยึดเป็นอาชีพหลักอย่างแท้จริง ได้) เด็กหนุ่มที่ชอบท่องเทียวอาหรับจ้างเป็นกระเป๋ารถประจำทางหรือช่วยรับซื้อยางไปส่งพ่อค้าใหญ่ ใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่ในตลาดและตัวอำเภอ หัดใช้ภาษาไทย และเห็นการประกอบอาชีพต่าง ๆ ของ ชาวตลาดซึ่งตนอาจสนใจฝึกหัดต่อไป แต่ถ้าเป็นเด็กหนุ่มที่ไม่ชอบผจญภัยชีวิตส่วนใหญ่จะได้อยู่แต่ในบ้าน ยกเว้นเวลาระยะหนึ่งที่เรียนในปอเนาะ แต่เนื่องจากปอเนาะไม่มีการสอนวิชาชีพให้ เมื่อเลิกเรียนกลับหมู่บ้านก็ต้องหันเข้าหาอาชีพกสิกรรมของพ่อแม่ไปอย่างเดียว สำหรับเด็กหญิงโอกาสที่จะหา ความรู้และประสบการณ์ในชีวิตอย่างเด็กชายยังมีน้อย พ่อแม่มักส่งเสริมให้แต่งงานแต่อายุยังน้อยให้อยู่ในอารักขาของสามี การศึกษาอย่างไม่เป็นทางการได้รับจากมารดาเป็นส่วนใหญ่ แต่เด็กผู้หญิงที่ได้เรียนในปอเนาะอาจมีโอกาสดำรงวิชาขั้น เด็กหญิงในครอบครัวยากจนอาจต้องรับจ้างกรีดยาง แต่อายุยังน้อย และหาดได้สามีในระดับใกล้เคียงกันก็ไม่มีโอกาสได้รับความรู้กว้างขวางแต่อย่างใด^{๕๕}

๖.๑.๒ การศึกษาอย่างเป็นทางการ ซึ่งได้แก่การศึกษาในโรงเรียน ในสมัยโบราณ การศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้คงมีลักษณะ เป็นการศึกษาศาสนาอิสลามแต่ฝ่ายเดียว โดยไม่มีการ ให้การศึกษาในโรงเรียนและในหลักสูตรวิชาสามัญเลย จนกระทั่งถึงปี พ.ศ.๒๔๓๒ ซึ่งตรงกับรัชสมัย พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระองค์ได้ทรงวางรากฐานการศึกษาขึ้นในจังหวัดปัตตานี เป็นครั้งแรก โดยให้เริ่มเรียนที่ศาลากลาง เปรียบเทียบที่ทรงโปรดเกล้าฯ ให้สร้างขึ้นที่วัดตานีนรสโมสร^{๖๐} การศึกษาในเมืองปัตตานีในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวนับว่าเจริญก้าวหน้ากว่า เมืองใด ๆ ในแหลมมลายู ดังปรากฏในรายงานของนาย WALTER A. GRAHAM ชื่อว่า "REPORT ON THE STATE OF KELANTAN FOR THE YEAR AUGUST, 1903, TO AUGUST 1904" ตีพิมพ์เมื่อ พ.ศ.๒๔๔๓ มีข้อความตอนหนึ่งว่า "...การศึกษาในเมืองกลันตันยังคงดำเนินไปตามแบบ โบราณ โรงเรียนก็เพิ่งสร้างขึ้นในปีนี้ (พ.ศ.๒๔๔๓) ในปัจจุบันเด็กที่สนใจในการเรียนส่วนมากได้

^{๕๔} พัทธา สายหู, รายงานการศึกษาลักษณะผู้นำท้องถิ่นในเขตพัฒนาภาคใต้, (พระนคร : โรงพิมพ์สวนทองถิ่น, ๒๕๑๐), หน้า ๔๓
^{๕๕} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๔
^{๖๐} กรมศิลปากร กระทรวงศึกษาธิการ, เรื่องเดิม, หน้า ๔๑

ส่งไปเรียนที่เมืองปัตตานี...^{๖๑} จึงเห็นได้ว่า การให้การศึกษาสามัญแก่ประชาชนในจังหวัด
ชายแดนภาคใต้มีจุดเริ่มต้นที่ดี

ต่อมาเมื่อปี พ.ศ.๒๔๔๔ ในการประชุมเทศบาลฝ่ายราชการในหน้าที่กระทรวง
ธรรมการ ที่ประชุมได้ให้ความสำคัญแก่วัดในการให้การศึกษาแก่เยาวชนโดยตกลงกันในที่ประชุม
ว่า "...ในมณฑลที่ราษฎรนับถือศาสนาต่าง ๆ กัน เช่น มณฑลปัตตานี เป็นต้น ให้ถือว่าวัดไม่ว่าใน
ศาสนาใดเป็นอย่างเดียวกันทั้งสิ้น เมื่อใดจะสมควรเรียนวัดไหนก็ให้เรียนวัดนั้น แต่การ เรียนภาษา
ไทยต้องเข้าใจว่าเป็นการเรียนซึ่งจะได้รับความอุดหนุนจากรัฐบาลโดยเฉพาะ..."^{๖๒} จึงเห็นได้
ว่าได้มีการ เห็นความสำคัญในการ เรียนภาษาไทยของผู้ที่มีอายุอยู่ในวัยเล่าเรียนแล้ว โดยใช้วัดเป็น
สถานที่ทำการสอนและได้รับการอุดหนุน ในขณะที่เดียวกันก็มีได้ก็กับการ เรียนในวัดไม่ว่าจะเป็นศาสนา
ใด

การศึกษาอย่างเป็นทางการนี้ อาจแบ่งออกได้เป็น ๒ ประเภท คือ

ก. การศึกษาในโรงเรียนประชาบาล ซึ่งตามพระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ.๒๔๖๔
แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.๒๔๘๓ ได้กำหนดให้เด็กชายหญิงทุกคนที่มีอายุอยู่ในเกณฑ์บังคับ ระหว่าง ๗ -
๑๔ ปี ต้องเข้าโรงเรียนชั้นประถม^{๖๓} เด็กชาวบ้านเข้าโรงเรียนประชาบาลที่ทางราชการจัดสร้าง
ไว้ให้ สิ่งแรกที่เด็กต้องเรียนคือ ภาษาไทย เพราะไม่รู้อาษาไทยมาก่อน หลักสูตรการสอนและตำรา
ต่าง ๆ เป็นภาษาไทย ครูส่วนใหญ่นับถือพุทธศาสนา และอาจจะมาจากภูมิภาคอื่น เด็กที่เรียนจบ
ชั้นประถมปีที่ ๔ อาจมีความรู้พออ่านออก เขียน และพูดภาษาไทยได้บ้าง หากเป็นเด็กที่สนใจและได้
ครูที่เอาใจใส่การสอน แต่เด็กส่วนหนึ่งจะเรียนพอให้จบชั้นประถมปีที่ ๔ หรือพ้นเกณฑ์อายุระหว่าง
บังคับไปโดยไม่สนใจที่จะนำเอาความรู้ โดยเฉพาะภาษาไทยไปใช้ต่อไปในหมู่บ้านที่ประชากรส่วนใหญ่
หรือแทบทั้งหมดไม่ใช้ภาษาไทย ความรู้ที่เด็กได้รับจากโรงเรียนไม่มีโอกาสได้ใช้ที่บ้าน และเมื่อออก
จากโรงเรียนแล้วไม่นาน เนื่องจากไม่มีโอกาสได้อ่าน เขียน และพูดทบทวนความรู้ที่เรียนมา ไม่ช้า

๖๑ เรื่องเดียวกัน หน้าเดียวกัน

๖๒ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, "ความเป็นมาของแผนการศึกษาชาติ",
เอกสารของกรมวิชาการ ชุคพัฒนาสภาพการศึกษา, (พระนคร : มงคลการพิมพ์, ๒๕๐๔), หน้า ๓๐

๖๓ "พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ.๒๔๖๔ แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.๒๔๘๓",
ราชกิจจานุเบกษา, เล่มที่ ๕๗ ตอนที่ ๖๕, หน้า ๑๐๔๖

ก็ล้มหมก หรือเหลือความรู้อยู่น้อยจนไม่เป็นประโยชน์ใช้การได้ จึงกล่าวโดยทั่วไปได้ว่า การศึกษาภาษาไทยในชั้นประถมศึกษาสำหรับเด็กในหมู่บ้านที่ไม่พูดภาษาไทยนั้นเป็นไปเพราะกฎหมายบังคับมากกว่าสมัครใจ

ข. การศึกษาในปอเนาะ ซึ่งเป็นการสอนตามประเพณี ก่อนมีการปรับปรุงสอนแต่ วิชาศาสนาอิสลามโดยใช้ภาษาในการสอนที่เป็นหลักอยู่ ๒ ภาษา คือ ภาษามลายู เขียนด้วยอักษร ยาวี (อาหรับแปลง) เพื่อให้อ่านบทอธิบายคัมภีร์อัลกุรอานที่ปรากฏในภาษามลายูได้เขียนไว้เป็น คำรา (กิตับ) กับภาษาอาหรับ ซึ่งเป็นภาษาของคัมภีร์โดยตรง ในสมัยปัจจุบันโรงเรียนซึ่งก้าวหน้า อาจสอนเขียนอ่านภาษามลายูด้วยอักษรโรมัน (โรมัน) และอาจเลยไปถึงภาษาอังกฤษ คำราภาษามลายู ที่ใช้คือ คำราที่ใช้เรียนกันในประเทศมาเลเซีย ซึ่งมีทางทำให้นักเรียนในเขตไทยได้รับความรู้หนักไป ในเรื่องของวัฒนธรรมและประเทศชาติมลายูหรือมาเลเซียมากกว่าเรื่องทางประเทศไทยเอง ทำให้ ความรู้ อ่าน เขียนที่ได้คิดตัวมาจากปอเนาะ ถึงแม้จะอยู่ศึกษาไม่นานก็คือภาษามลายู โดยเฉพาะที่ เป็นภาษาหนังสือมาตรฐานที่ใช้อยู่ในมาเลเซีย ส่วนภาษาอาหรับที่จรรู้ลึกซึ้งจนใช้ประโยชน์ได้คงมี ในนักเรียนไม่กี่คนที่เรียนจนถึงขั้นสูง และหวังไปใช้ต่อในการศึกษาศาสนาในประเทศอาหรับหรือ อียิปต์ต่อไป หลักสูตรของปอเนาะไม่มีมาตรฐานอันเดียวกันที่แน่นอน กับครูสอนตามความรู้ที่ คนถนัด ไม่มีการเทียบหลักสูตรและระยะเวลาการเรียนที่กำหนดไว้ล่วงหน้า มักกล่าวว่าความรู้ ทางศาสนาเรียนไม่มีวันจบ และปอเนาะรับนักเรียนทั้งหญิงและชาย และไม่จำกัดอายุคน โสคหรือ คุศมรส ๖๔

กล่าวโดยสรุป การศึกษาอย่างไม่เป็นทางการในชีวิตความเป็นอยู่อย่างปกติ ชาวไทย ที่นับถือศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ส่งเสริมการรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีแบบมลายู ซึ่งผสมกับอิทธิพลศาสนาอิสลาม ความรู้เกี่ยวกับโลกภายนอกส่วนใหญ่ที่รู้จักคือ เรื่องราวของบุคคล ทางมาเลเซียซึ่งชาวบ้านมีญาติพี่น้อง โดยไปมาหาสู่กัน และจากคำราเรียนภาษามลายูของนักศึกษา ปอเนาะ กับเรื่องในเมืองเมกกะและชาวอาหรับจากคำบอกเล่าของผู้ที่เคยไปประกอบศาสนกิจ ณ นคร เมกกะ ประเทศซาอุดีอาระเบีย ในส่วนที่เป็นการศึกษาอย่างเป็นทางการในโรงเรียน เด็กทุกคนที่อายุอยู่ในเกณฑ์ศึกษาภาคบังคับต้องเรียนภาษาไทยและความรู้ทั่วไปในชั้นประถมศึกษา ศึกษาดังชั้นประถมปีที่ ๔ แต่เด็กบางคนอาจตกสำรวจ และบางคนเรียนไม่จบหลักสูตร ความรู้ภาษาไทยที่ได้ไปไม่มีโอกาสได้ใช้มาก หากเป็นหมู่บ้านในบริเวณที่ไม่มีคนพูดภาษาไทยอยู่ใกล้เคียง และผู้

ปกครองเด็กยังไม่เห็นประโยชน์และความสำคัญ บางครอบครัวพยายามไม่ส่งเสริมเพราะเกรงจะ
ทำลายวัฒนธรรมพื้นเมืองเดิม ชาวบ้านทั่วไปสนใจในการศึกษาทางศาสนาและส่งเสริมให้เด็กได้เข้า
เรียนในโรงเรียนปอเนาะ แต่ผู้ที่สำเร็จได้ความรู้จริงในเรื่องศาสนาอาจมีไม่มากเพราะการเรียน
ต้องใช้เวลานานปี อย่างไรก็ตาม ผู้ที่เรียนจะได้ความรู้ภาษามลายูที่อ่านเขียนแบบมาตรฐาน และเรื่อง
ราวเกี่ยวกับประเทศมาเลเซียจากตำราที่ได้เรียนกัน ถึงแม้จะไม่ได้ความรู้ภาษาอาหรับและเรื่อง
ศาสนาอย่างลึกซึ้งก็ตาม

๖.๒ สภาพการศึกษา

ปรากฏว่า การศึกษาของประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง
ชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลามในปัจจุบันยังอยู่ในระดับต่ำมาก มีผู้รู้หนังสือไม่เกินร้อยละ ๓๐ ของประ-
ชากรใน ๔ จังหวัดดังกล่าวทั้งหมด กล่าวคือ ประชากรในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ๓ จังหวัด ยกเว้น
จังหวัดสตูล ประมาณร้อยละ ๘๐ - ๘๕ พูดภาษามลายูในชีวิตประจำวัน เด็กที่เข้ามาเรียนในโรงเรียน
ประถมศึกษาพูดภาษาไทยไม่ได้ประมาณร้อยละ ๗๒ และหลักสูตรการศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษา
ไม่มุ่งให้ความรู้ทางวิชาชีพแก่เด็ก ประโยชน์อย่างเดียวกับผู้ปกครองเห็นว่าเด็กอาจได้รับคือ ความรู้
ภาษาไทย และยังมีผู้ปกครองจำนวนมากที่เห็นชีวิตความเป็นอยู่ของตนจำกัดอยู่แต่ในวงของผู้ที่ไม่ใช่
ภาษาไทยด้วยกัน มองไม่เห็นภาษาไทยจะจำเป็นหรือมีประโยชน์ได้อย่างไร จึงมิได้ส่งเสริมบุตรหลาน
ของตนให้เรียนรู้จริงจึงเป็นพิเศษ ในบางครอบครัววิดิคามารดาหรือผู้ปกครองไม่สนับสนุนให้บุตรหลาน
พูดภาษาไทย เพราะเกรงว่าจะเป็นการหันเหไปจากภาษาและวัฒนธรรมดั้งเดิมของตน นอกจากนี้ชาว
ไทยที่นับถือศาสนาอิสลามบางคนมีความคิดว่าภาษาที่ถูกต้องของผู้ที่นับถือศาสนาอิสลามก็คือภาษามลายู
พื้นเมืองเท่านั้น สิ่งเหล่านี้ไม่ช่วยในการเรียนภาษาไทยของเด็กแต่อย่างใด ยิ่งกว่านั้นเมื่อเด็กกลับ
จากโรงเรียนถึงบ้าน ไม่มีการทบทวนภาษาไทย ทำการบ้าน หรือท่องจำบทเรียน กลับต้องใช้เวลา
ตอนคำหัดอ่านคัมภีร์อัลกุรอาน หรือหัดอ่านหนังสือมลายู เพื่อเตรียมตัวสำหรับศึกษาทางศาสนาต่อไป
ในวันข้างหน้าอีก

ในปัญหาด้านการศึกษานี้ จังหวัดปัตตานีซึ่งถือได้ว่ามีปัญหาเช่นเดียวกับจังหวัดยะลา
และนราธิวาส ได้แสดงให้เห็นถึงปัญหาอุปสรรคในด้านการศึกษาไว้ดังต่อไปนี้

(๑) ผู้ปกครองยังไม่นิยมส่งบุตรหลานเข้าเล่าเรียนเหมือนจังหวัดอื่น ๆ แต่ชอบ
ให้เรียนค่านศาสนา โดยเขาเรียนในโรงเรียนปอเนาะ เพราะสังคมยอมรับและยกย่องผู้สำเร็จการ

เล่าเรียนทางศาสนามาก

(๒) มีเด็กขาดเรียนประมาณร้อยละ ๒๐ - ๓๐ เพราะผู้ปกครองยากจน ต้องอพยพจากถิ่นที่อยู่ไปประกอบอาชีพชั่วคราวในต่างท้องที่

(๓) เด็กจะพูดภาษาไทยเฉพาะในห้องเรียน เมื่อกลับไปบ้านก็พูดภาษาท้องถิ่น สำเร็จจากโรงเรียนไปแล้วแทบจะไม่ได้พูดภาษาไทย จึงไม่กล้าพูดในที่สุกก็ลืมหนังสือไทย

(๔) ประเพณีของท้องถิ่นสนับสนุนให้เด็กแต่งงานเร็วเกินไป จนแทบจะกล่าวได้ว่าผู้หญิงในชนบทไม่มีโอกาสเป็นนางสาว จากสภาพเด็กหญิงก็เป็นนางไปเลยที่เดียว และแต่งงานในระหว่างที่เรียนยังไม่จบชั้นประถมปีที่ ๔ ก็ไม่น้อย

(๕) จำนวนครูมีไม่เพียงพอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีความจำเป็นต้องเปิดสอนเด็กเล็ก เพื่อให้เด็กได้หัดพูดภาษาไทยก่อน ๑ ปี จึงจำเป็นต้องใช้ครูเพิ่มกว่าปกติ ซึ่งมีอยู่น้อยจังหวัดที่ต้องปฏิบัติเช่นนี้^{๖๖}

ด้วยเหตุที่ประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม จึงทำให้ศาสนาอิสลามมีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของประชาชนใน ๔ จังหวัดนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการศึกษาศาสนาอิสลาม ทั้งนี้เพราะศาสนาอิสลามส่งเสริมการศึกษาอย่างมากที่สุด และมีเจตจำนงที่จะให้มุสลิมทุกคนทั้งหญิงและชายอ่านหนังสือออก เพื่อที่จะสามารถอ่านและทำความเข้าใจในพระคัมภีร์อัลกุรอานอันศักดิ์สิทธิ์ของศาสนาอิสลาม และเพื่อสามารถปฏิบัติศาสนกิจได้อย่างถูกต้อง ดังจะเห็นได้จากบทบัญญัติในพระคัมภีร์อัลกุรอานตอนหนึ่ง ซึ่งกล่าวว่า

"...มุสลิมทุกคนจำต้องศึกษาทั้งทางโลกและทางธรรม ที่จำต้องศึกษาทางโลกก็เพื่อให้มีความรู้ความชำนาญในวิชาชีพสาขาต่าง ๆ เพื่อจะได้สามารถประกอบอาชีพและดำรงตนอยู่ในโลกนี้ด้วยความผาสุก และจำต้องศึกษาทางธรรมนั้น ก็เพื่อให้มีความรู้ในเรื่องเกี่ยวกับศาสนา จะได้ประกอบศาสนกิจได้อย่างถูกต้อง ตั้งตนอยู่ในศีลธรรมอันดี ประพฤติตนในทางที่ดีที่ชอบ สามารถอยู่ร่วมกับสังคมได้ดี เป็นพลเมืองที่ดีของชาติ และประกอบคุณงามความดีเพื่อเป็นระเบียบเรียบร้อยสำหรับความผาสุกในโลกหน้า... นอกจากนี้ยัง

^{๖๖} จังหวัดปัตตานี, ขอบรรยายสรุปสภาพการณ์ของจังหวัดปัตตานี, (ปัตตานี : โรงพิมพ์มิตรภาพ, ๒๕๑๓), หน้า ๓๔ - ๓๕

ได้บัญญัติเป็นการบังคับอีกว่า... บิดา มารดา หรือผู้ปกครองต้องเอาใจใส่
จัดให้กุลบุตร กุลธิดา หรือผู้ที่อยู่ในความอุปการะเลี้ยงดูของตนได้มีโอกาส
ศึกษาเล่าเรียนอย่างน้อยเพียงเพื่อสามารถปฏิบัติศาสนกิจตามบทบัญญัติแห่ง
ศาสนาอิสลามทั้งที่บังคับและห้ามได้ถูกต้อง ถ้ามีฉะนั้นแล้วจะได้รับโทษทัณฑ์
๖๓
..."

การศึกษาของเยาวชนไทยที่นับถือศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ จึงเน้นหนัก
ไปในด้านศาสนาอิสลาม โดยอาจเข้ารับการศึกษาศึกษาในท้องถิ่นได้หลายประเภท อาทิเช่น
บ้านของผู้ที่มีความรู้ทางศาสนา (เช่นบ้านของโต๊ะอิหม่าม) มัสยิด บาไล และปอเนาะ เป็นต้น ใน
บรรดาสถานสอนศาสนาเหล่านี้ ปอเนาะได้รับความนิยมมากที่สุด ทั้งนี้เพราะปอเนาะได้รับการเชื่อถือ
จากประชาชนโดยทั่วไปว่า เป็นสถานสอนศาสนาที่มีการสอนที่ดีและสอนเป็นประจำมากกว่าสถานสอน
ศาสนาประเภทอื่น ๆ มีการศึกษาและอบรมเกี่ยวกับศาสนาอิสลามและวิชาอื่น ๆ ตามที่กำหนดไว้โดย
ไม่เรียกเก็บค่าธรรมเนียมการเรียนใด ๆ มีโต๊ะครูเป็นครูใหญ่ และเป็นผู้ให้การอบรมสั่งสอน การ
ศึกษาในปอเนาะสะดวกกว่าการเรียนในโรงเรียนรัฐบาล เพราะไม่มีข้อบังคับ ไม่มีชั้น ไม่มีกำหนด
เวลาเรียน ซึ่งตรงกับนิสัยความชอบมีอิสระของชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้
นอกจากนี้ โต๊ะครูที่สอนในปอเนาะก็เป็นผู้ที่ประชาชนให้ความเคารพเลื่อมใส และเป็นผู้ที่ผ่านการศึกษา
หลักศาสนาทั้งในประเทศและต่างประเทศมาเป็นเวลานาน ชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลามในจังหวัด
ชายแดนภาคใต้โดยทั่วไป จึงมักนิยมให้บุตรหลานของตนศึกษาในปอเนาะ และบางคนอาจตั้งความหวัง
ขั้นสูงใหญ่ที่เรียนได้ศึกษาจนในที่สุดได้เป็นโต๊ะครูบ้าง ผู้ที่จบการศึกษาจากปอเนาะจะได้รับการยกย่อง
จากสังคมในฐานะที่มีความรู้ทางศาสนา ดังจะเห็นได้จากชื่อเขียนของนาย THOMAS M. FRASER
ที่เกี่ยวกับการศึกษาของเยาวชนไทยที่นับถือศาสนาอิสลามในตำบลรูสมี่แล จังหวัดปัตตานี ว่า

"...ถ้านักเรียนคนใดที่เรียนศาสนาเก่ง ๆ บิดามารดาของนักเรียนผู้นั้น
ก็จะได้รับการยกย่องจากประชาชน ยิ่งไปกว่านั้นถ้านักเรียนคนใดมีโอกาสได้
ไปศึกษาวิชาศาสนาต่อยังต่างประเทศด้วยแล้ว นักเรียนผู้นั้นก็จะมีชื่อเสียงเป็น
ที่กล่าวขวัญในหมู่ประชาชนเป็นอย่างมาก..."
๖๔

๖๓ เวียง สากรสินธุ์, เรื่องเดิม, หน้า ๕๓ - ๕๔

๖๔ FRASER JR., THOMAS M., RUSEMBILAN : A MALAY FISHING VILLAGE

นอกจากนี้ การเป็นโตะครุที่มีชื่อเสียง มีลูกศิษย์ลูกหามาก และเป็นต้นตอของประชาชน
ก็สามารถสร้างฐานะความเป็นอยู่ที่ยืนยงได้อีกด้วย ข้อเท็จจริงดังกล่าวมาแล้วนี้เป็นเหตุผลอย่างหนึ่งที่
แสดงให้เห็นถึงการให้เกียรติและการยกย่องนับถือเป็นอย่างดีแก่ผู้ที่ศึกษาศาสนาในวงสังคมของ
ชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้

๖.๓ บัญหาการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้

นับแต่ได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ.๒๔๖๔ จนถึง พ.ศ.๒๕๐๓
ซึ่งเป็นปีที่มีการสำรวจสำมะโนประชากรครั้งสุดท้าย ซึ่งนับเป็นเวลานานเกือบ ๔๐ ปี ปรากฏว่า
การศึกษาของประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยเฉพาะชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลามยังอยู่ใน
ระดับต่ำมาก จากการสำรวจสำมะโนประชากรแห่งประเทศไทย พ.ศ.๒๕๐๓ ปรากฏว่า ประชาชน
ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้รับการศึกษาจบชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ เพียงร้อยละ ๑๓.๖๗ ซึ่งแยกออกเป็น
รายจังหวัดได้ดังนี้

ตารางที่ ๓

จำนวนผู้ที่สำเร็จการศึกษาภาคบังคับในสี่จังหวัดชายแดนภาคใต้

จังหวัด	ประชาชนซึ่งมีอายุ ๕ ปีขึ้นไป	จำนวนประชาชนที่มีอายุ ๕ ปีขึ้นไปและสำเร็จการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔	ร้อยละของประชาชนที่มีอายุ ๕ ปีขึ้นไป และสำเร็จชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔
ยะลา	๑๒๓,๘๓๙	๒๐,๐๖๘	๑๖.๒๐
ปัตตานี	๒๓๖,๗๕๓	๒๕,๗๕๙	๑๐.๘๘
นราธิวาส	๒๒๐,๕๒๗	๒๘,๔๑๙	๑๒.๘๗
สตูล	๕๖,๕๐๙	๑๒,๙๔๑	๒๒.๘๐
รวม	๖๓๗,๖๒๘	๘๗,๑๘๗	๑๓.๖๗

ที่มา : สำนักงานสถิติกลาง สภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ, รายงานสำมะโนประชากรแห่งประเทศไทย (พ.ศ.๒๕๐๓) จังหวัดยะลา ปัตตานี นราธิวาส และสตูล, (พระนคร : โรงพิมพ์ไทยแบบเรียน, ๒๕๐๔)

ถ้าพิจารณาจำนวนผู้สำเร็จการศึกษาภาคบังคับ เป็นมาตรฐานกำหนดระดับการศึกษา เพื่อเปรียบเทียบระหว่างจำนวนผู้สำเร็จการศึกษาภาคบังคับในสี่จังหวัดชายแดนภาคใต้ตามตารางที่ ๓ กับจำนวนผู้สำเร็จการศึกษาภาคบังคับทั่วประเทศ ซึ่งอยู่ในอัตราร้อยละ ๔๐.๘๒^{๖๕} แล้ว อาจกล่าวได้ว่าการศึกษาของประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ค่อนข้างต่ำมาก

นอกจากนี้ ในด้านประสิทธิผลของการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ในระดับการศึกษาภาคบังคับ ปรากฏว่า จำนวนเด็กที่ตกชั้นมีอยู่ในอัตราที่สูงมาก เมื่อเทียบกับจำนวนนักเรียนที่ตกชั้นทั่วประเทศ ดังจะเห็นได้จากตารางที่ ๔

ตารางที่ ๔

เปรียบเทียบอัตราส่วนร้อยละระหว่างนักเรียนในภาคศึกษา ๒
กับนักเรียนทั่วทั้งประเทศที่ตกชั้น

ชั้น	อัตราส่วนร้อยละของ นักเรียนที่ซ้ำชั้นใน ภาคศึกษาที่ ๒	อัตราส่วนร้อยละของ นักเรียนที่ซ้ำชั้นทั่วทั้ง ประเทศ	หมายเหตุ
ประถมศึกษาปีที่ ๑	๕๒.๑๗	๒๗.๑๓	จำนวนนักเรียนซ้ำชั้น นี้ รวมทั้งนักเรียนที่ ขาดการสอบด้วย
ประถมศึกษาปีที่ ๒	๓๑.๒๐	๑๗.๒๕	
ประถมศึกษาปีที่ ๓	๒๔.๖๘	๑๓.๕๘	
ประถมศึกษาปีที่ ๔	๑๒.๖๒	๕.๒๕	

ที่มา : กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, รายงานการสัมมนาปัญหานักเรียน
ประถมศึกษาซ้ำชั้น, (พระนคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, ๒๕๐๘), หน้า ๑๖๔ - ๑๖๗

^{๖๕} สำนักงานสถิติแห่งชาติ, สมุดสถิติรายปี ประเทศไทย พ.ศ.๒๕๐๘, (พระนคร :
โรงพิมพ์สำนักทำเนียบนายกรัฐมนตรี, ๒๕๐๘), หน้า ๑๓๐

จะเห็นได้ว่า นักเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ของจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ภาคศึกษา ๒) มีอัตราส่วนของผู้ที่ตกซ้ำชั้นอยู่ถึงร้อยละ ๕๒.๑๗ และจะลดลงมาเรื่อย ๆ จนถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ ซึ่งอัตราส่วนร้อยละของนักเรียนที่ซ้ำชั้นจะเหลือเพียง ๑๒.๖๒ แต่ก็สูงกว่าอัตราส่วนร้อยละของนักเรียนที่ซ้ำชั้นทั่วทั้งประเทศเกือบ ๒ เท่าตัวในเกือบทุกชั้น

มูลเหตุที่ทำให้มาตรฐานการศึกษาของชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ต่ำ อาจสรุปได้ดังต่อไปนี้

(๑) ประชากรในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ยกเว้นจังหวัดสตูล ประมาณร้อยละ ๘๐ - ๘๕ พูดภาษามลายูในชีวิตประจำวัน^{๗๐}

(๒) เด็กที่เข้าเรียนในระดับการศึกษาภาคบังคับ (ระดับประถม ๑ - ๔) พูดภาษาไทยไม่ได้ประมาณร้อยละ ๗๒ จึงต้องให้เด็กได้รับการฝึกฝนภาษาไทยทางการพูดเสียระยะหนึ่งก่อนที่จะไปเรียนในชั้นประถมศึกษา^{๗๑} ดังนั้น ในชั้นเด็กเล็กหรือในชั้นเริ่มเรียนนี้คุณเฒ่า ๆ แล้วเรียนซ้ำชั้นเกินครึ่งของจำนวนนักเรียนทั้งหมด เพราะต้องการเวลาในการฝึกฝนทางภาษา ต่อเมื่อเด็กเข้าใจภาษาไทยพอสมควรแล้ว การศึกษาวิชาอื่น ๆ และภาษาไทยก็พอจะดำเนินไปได้

(๓) อัตราการเพิ่มของประชากรในจังหวัดชายแดนภาคใต้อยู่ในระหว่างร้อยละ ๒.๗ - ๓ ซึ่งอยู่ในหมู่จังหวัดที่มีประชากรเพิ่มมาก จึงจำเป็นต้องสร้างโรงเรียนประชาบาลและจัดครูเพิ่มขึ้นให้ได้สัดส่วน ซึ่งเป็นภาระยากที่จะแก้ปัญหา^{๗๒}นี้ได้อย่างรวดเร็ว

(๔) เด็กออกจากโรงเรียนระหว่างการศึกษ เพราะครอบครัวอายุมีจำนวนมาก ส่วนใหญ่ออกเมื่อจบชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ และถ้าศึกษาไม่ต่อและไม่ได้อ่านภาษาไทยก็จะลืมภาษาไทยภายในเวลาอันรวดเร็ว และไปปนวงกับพวกที่ไม่รู้ภาษาไทยต่อไปอีก

^{๗๐} ศูนย์ประสานงานปกครองจังหวัดชายแดนภาคใต้, "การศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้", แฟ้มอบรมปฐมนิเทศข้าราชการจังหวัดชายแดนภาคใต้, (อัครสำเนา), หน้า ๑

^{๗๑} "THAILAND OFFICIAL YEARBOOK", (BANGKOK : GOVERNMENT HOUSE PRINTING OFFICE, 1968), p. 477

^{๗๒} "การศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้", เรื่องเดิม, หน้า ๑

(๕) การแต่งงานเมื่ออายุยังน้อยเป็นปัญหาหนึ่ง ทั้งนี้เพราะกล่าวอ้างว่า ศาสนาอนุญาตให้เด็กหญิงแต่งงานได้ทันทีที่แตกเนื้อสาวมีประจำเดือน^{๗๓} ซึ่งตกอยู่ในอายุระหว่าง ๑๓ - ๑๔ ปี เปิดช่องให้มีการหลีกเลี่ยงการศึกษาโดยเอาการแต่งงานขึ้นมาบังหน้าได้ง่าย มีนักเรียนสตรีจำนวนไม่น้อยลาออกจากโรงเรียนเพื่อแต่งงานก่อนวัยอันสมควร จากสรุปผลการวิจัยการศึกษาและอนามัยจังหวัดชายแดนภาคใต้ของศูนย์วิจัยการศึกษาพระราชิวาส ปรากฏว่า เด็กลาออกจากโรงเรียนกลางคันเพื่อไปแต่งงานถึงร้อยละ ๓๔.๘๘^{๗๔}

(๖) ชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีความพอใจที่จะส่งบุตรหลานไปศึกษาทางประเทศต้นศาสนา คือ ทางประเทศอาหรับมากกว่า แม้ว่าในปัจจุบันจะตื่นตัวในเรื่องการศึกษาขึ้นกว่าเก่า โดยส่งบุตรหลานมาเรียนในกรุงเทพฯ กันบ้างแล้วก็ตาม แต่ยังคงมีความปรารถนาอย่างจริงจังที่จะส่งบุตรหลานไปศึกษายังประเทศอาหรับอยู่มาก เพราะถือว่าถ้าสำเร็จหรือเคยไปศึกษาจากประเทศอาหรับแล้ว จะมีหน้ามีตา เป็นผู้ทรงคุณวุฒิและมีเกียรติ^{๗๕}

(๗) สถานศึกษามีไม่ทั่วถึง เช่น ตำบลหมูบันไกล ๆ มีเด็กที่จะเข้าเรียนมากแต่ไม่มีโรงเรียนจะเรียน ถึงจะมีส่วนมากก็เป็นโรงเรียนชั่วคราว ปลูกสร้างแต่พอกันแคกกันฝนเท่านั้น จึงไม่ตั้งใจเด็กให้มาโรงเรียน

(๘) การขาดแคลนครู ครูในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยเฉพาะที่จังหวัดพระราชิวาส สกุด และยะลา ส่วนใหญ่ไม่ใช่คนในท้องถิ่น ส่วนมากเป็นผู้ที่นับถือศาสนาพุทธ ต้องไปอยู่ตามตำบล หมูบันไกล ๆ ที่กั้นคาน เมื่อมารับราชการยังแสวงหาโอกาสขอย้ายกลับภูมิลำเนาเดิม แม้ในปัจจุบันจะได้มีการรับสมัครครูในท้องถิ่นมากขึ้น แต่ปัญหาการขาดแคลนครูยังเป็นปัญหาหนัก เช่น เดิม อัตราครูที่สามารถบรรจุได้จึงเหลือว่างอยู่ แม้ว่าสำนักงบประมาณจะเพิ่มครูให้ตามอัตราส่วนระหว่างเด็กต่อครู

^{๗๓} พัทยา สายหู, "รายงานการศึกษาลักษณะผู้นำท้องถิ่นในเขตพัฒนาภาคใต้", เรื่องเดิม, หน้า ๑๒

^{๗๔} ฉาย อินทรสกูล, ว่าที่ ร.ต., "โครงการพัฒนาการศึกษาศาสนาอิสลามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ๒๕๑๓ - ๒๕๑๘", ศูนย์วิจัยการศึกษาจังหวัดพระราชิวาส, (อุทัยธานี : การพิมพ์สถาพร, ๒๕๑๑), หน้า ๑๑

^{๗๕} สมาน รังสิโยภฤกษ์, การเข้าถึงประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้, วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิตศึกษาระดับปริญญาตรี สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๑๐, หน้า ๗๒

^{๗๖} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๗๑

เป็น ๒๕ : ๑ แล้ว แต่ก็ยังทำให้เท่าอัตราส่วนนี้ไม่ได้ เพราะขาดแคลนครูดังกล่าว ^{๗๗}

(๕) ชาวบ้านไม่เห็นประโยชน์ที่จะให้ลูกหลานของตนเล่าเรียนตามหลักสูตรของทางราชการ เห็นว่าการเรียนจบมาก็ไม่ได้อะไร เรียนทางศาสนาจะมีหน้ามีตามากกว่า จึงหันไปเรียนในปอเนาะกันมาก ยิ่งกว่านั้นยังมีบางคนเข้าใจว่าภาษาไทยเป็นภาษาของศาสนาพุทธไปก็มี ^{๗๘}

(๑๐) การศึกษาในปอเนาะสะดวกกว่าการเรียนในโรงเรียนรัฐบาล เพราะไม่มีข้อบังคับ ไม่มีชั้น ไม่มีกำหนดเวลาเรียน ซึ่งตรงกับนิสัยความชอบอิสระของชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้อยู่แล้ว ^{๗๙}

อนึ่ง บุคคลบางกลุ่มมีความรู้สึกในทางชาตินิยม เห็นว่าการเรียนหนังสือไทยจะทำให้ถูกกลืนชาติ จึงพยายามที่จะหลบหลีก หรือเลี่ยงไปเรียนเสียนอกประเทศ บุคคลกลุ่มนี้แม้จะมีไม่มากนัก แต่ก็ยังมีอยู่ และอาจเป็นตัวอย่างหรือชักชวนให้ผู้อื่นปฏิบัติตามได้ นอกจากนั้นยังปรากฏว่าความตระหนี่ถี่เหนียวของชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลามก็ เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในเรื่องนี้ด้วย กล่าวคือ ชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลามไม่อยากเสียเงินเพื่อการศึกษาเล่าเรียน เพราะการศึกษาจะต้องใช้จ่ายเงินเป็นค่าเครื่องแต่งกาย อุปกรณ์การเรียน ค่าเดินทาง และอาหารการกินต่าง ๆ เป็นต้น ถ้าดีอัตราสิ้นเปลืองจากเงินทุนการศึกษาต่อคนของรัฐเป็นเกณฑ์แล้ว ก็ตกคนละ ๖๐๐ บาทต่อปี ชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลามเหล่านี้จึงไม่อยากให้บุตรหลานของตนเล่าเรียน แต่ถ้าได้เรียนโดยไม่ต้องเสียเงินแล้ว เขาก็ยอมให้เรียน ดังจะเห็นได้จากการแย่งกันรับทุนอุดหนุนนักเรียนไทยที่นับถือศาสนาอิสลาม เป็นต้น ^{๘๐}

^{๗๗} "การศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้", เรื่องเดิม, หน้า ๑

^{๗๘} พัทยา สายหู, "รายงานการศึกษาลักษณะผู้นำท้องถิ่นในเขตพัฒนาภาคใต้", เรื่องเดิม, หน้า ๔๕

^{๗๙} สมาน รังสีโยกฤษฎ์, เรื่องเดียวกัน หน้าเดียวกัน

^{๘๐} พ.อ.ประสิทธิ์ เวชสวรรค์, การพัฒนาการศึกษาเพื่อบูรณภาพของจังหวัดชายแดนภาคใต้, วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิตคณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๐๙, หน้า ๘๒ - ๘๓

ปัญหาการศึกษาของเด็กไทยที่นับถือศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้มี
ชาวต่างประเทศผู้หนึ่งได้ให้ความเห็นไว้ดังต่อไปนี้

"...การที่เด็กนักเรียนที่นับถือศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้
ออกจากโรงเรียนในอัตราที่สูงนั้น เป็นผลมาจากความขัดแย้งระหว่าง
นโยบายการศึกษากับการปฏิบัติตามคำสอนทางศาสนา การที่เด็กไทยนับถือ
ศาสนาอิสลามไม่อาจศึกษาในระดับประถมศึกษาตลอดระยะเวลา ๗ ปีตาม
หลักสูตรนั้น ส่วนหนึ่งเนื่องมาจากการขาดความสะดวกในการศึกษาระดับ
ประถม ๕ - ประถม ๗ และอีกส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากปัจจัยทางเศรษฐกิจ
และสังคม และเหตุผลสำคัญที่ทำให้เด็กไทยที่นับถือศาสนาอิสลามออกจาก
โรงเรียนดูเหมือนว่าจะมาจากผู้ปกครองที่ไม่เต็มใจให้เด็กเรียนในโรงเรียน
รัฐบาล ทั้งนี้เพราะ เป็นการขัดกับการศึกษาศาสนา โดยเหตุนี้ผู้ปกครองจึง
นิยมส่งบุตรหลานของตนเข้าศึกษาในปอเนาะ ซึ่งมุ่งศึกษาพระคัมภีร์อัลกุรอาน
ภาษามลายู และภาษายาวี..."^{๕๑}

* จากการวิจัยของ นายประพันธ์ คูหามุกต์ เกี่ยวกับการวิเคราะห์ทัศนคติในการศึกษา
ของนักเรียนไทยที่นับถือศาสนาอิสลามในภาคศึกษา ๒ ปรากฏว่า เด็กที่จบชั้นประถมศึกษาภาคบังคับ
แล้ว บิดามารดามักต้องการให้เข้ารับการศึกษาในปอเนาะอีก ทั้งนี้เพราะ ชาวไทยที่นับถือศาสนา
อิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ให้ความสำคัญต่อการ เรียนศาสนาอิสลามของบุตรหลานของตน เพื่อ
ที่จะได้สร้างความสำเร็จในศาสนาอิสลาม และยังช่วยให้บุตรหลานของตนปฏิบัติศาสนกิจได้อย่าง
ถูกต้องด้วย นอกจากนี้ ผู้ปกครองเด็กส่วนใหญ่มีฐานะยากจนไม่สามารถที่จะส่งเสียให้บุตรหลาน
ของตนเข้าเรียนในวิชาสามัญหลังจากจบชั้นประถมปีที่ ๔ ได้ ผู้ปกครองเหล่านี้ก็มักไม่ค่อยสนใจ
ที่จะส่งเสริมให้บุตรหลานของตนเรียนสูง ๆ ขึ้นไปอีก การขาดความสนใจที่จะสนับสนุนให้บุตรหลาน
ของตนเรียนในโรงเรียนสามัญมีผลกระทบต่อดังกล่าวโดยทำให้ไม่สนใจและไม่ชอบเรียน ทำให้ประสบ
ความสำเร็จในการศึกษาคำและไม่ได้รับผลจากการศึกษาแต่ประการใด^{๕๒} เด็กที่เรียนจบชั้นประถม

^{๕๑} SUHRKE, ASTRI, OP.CIT., p. 543

^{๕๒} PRAPAN KUHAMUK, AN ANALYSIS OF THE ATTITUDES CONCERNING
THE EDUCATION OF THAI-ISLAM STUDENTS IN EDUCATION REGION 2, EDUCATION
REGION 2, p. 36

ปีที่ ๘ หรือพันเอกที่อายุระหว่างบังคับไปโดยไม่สนใจที่จะนำเอาความรู้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาษาไทยไปใช้ในหมู่บ้านที่ประชากรส่วนใหญ่หรือแทบทั้งหมดไม่ใช่ภาษาไทย ความรู้ที่เด็กได้รับจากโรงเรียนไม่มีโอกาสได้ใช้ที่บ้าน และเมื่อออกจากโรงเรียนแล้วไม่นานเนื่องจากไม่มีโอกาสได้อ่านเขียน และพูดบทวนความรู้ที่เรียนมา ไม่ช้าก็ลืมหมดหรือเหลือความรู้อยู่น้อยจะไม่เป็นประโยชน์อีกต่อไป

การที่ชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลามไม่ให้ความสำคัญต่อการเรียนวิชาสามัญ กลับให้ความสำคัญต่อการเรียนวิชาศาสนาอิสลามในปอเนาะนั้น ผู้ศึกษามีความเห็นว่าเป็นมาจากสาเหตุสำคัญ ๓ ประการ คือ

(๑) ศาสนาอิสลาม

ทั้งนี้เพราะศาสนาอิสลามส่งเสริมให้มุสลิมทุกคนต้องศึกษาทั้งทางโลกและทางธรรม การศึกษาในทางโลกก็เป็นไปเพื่อให้มีความรู้ความชำนาญในวิชาชีพสาขาต่าง ๆ เพื่อจะได้สามารถประกอบอาชีพและดำรงตนอยู่ในโลกนี้ได้อย่างมีความสุข ในการศึกษาทางธรรมนั้นก็เพื่อให้มีความรู้ในเรื่องเกี่ยวกับศาสนา จะได้ประกอบศาสนกิจได้อย่างถูกต้อง ตั้งตนอยู่ในศีลธรรมอันดีงาม นอกจากนี้ ยังบังคับให้บิดามารดาหรือผู้ปกครองต้องเอาใจใส่ให้บุตร ธิดาหรือผู้ที่อยู่ในความอุปการะเลี้ยงดูของตนได้มีโอกาสเล่าเรียนอย่างน้อยเพียงเพื่อสามารถปฏิบัติศาสนกิจตามบทบัญญัติแห่งศาสนาอิสลามที่บังคับและห้ามไว้อย่างถูกต้อง แต่ในความเชื่อถือของชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้กลับปรากฏว่า การศึกษาศาสนาอิสลามเป็นสิ่งที่สำคัญยิ่งจนกลายเป็นค่านิยมทางสังคมว่า ผู้ที่มีความรู้ความชำนาญในศาสนาอิสลามจะได้รับความเคารพยกย่องจากสังคมมาก จึงเป็นผลสนับสนุนให้มีการศึกษาศาสนาอิสลามทั้งในและนอกประเทศ ใช้เวลาคนละหลาย ๆ ปี การไปศึกษาในต่างประเทศก็มักนิยมไปศึกษาในประเทศต้นศาสนา ซึ่งได้แก่ประเทศซาอุดีอาระเบีย ซึ่งนอกจากจะไปศึกษาแล้ว ยังได้ถือโอกาสไปประกอบศาสนกิจที่เรียกว่าฮัจยีที่นครเมกกะอีกด้วย ผู้ที่จบการศึกษาและประกอบพิธีฮัจยีเมื่อกลับมายังประเทศไทยก็จะได้รับการยกย่องนับถือในทางสังคมได้เป็นโต๊ะหะยี และถ้าจัดตั้งปอเนาะขึ้นด้วยแล้วก็จะได้รับความนิยมยิ่งขึ้นไปอีก

(๒) เศรษฐกิจ

ทั้งนี้เพราะราษฎรส่วนใหญ่ยากจน การประกอบอาชีพในทางกลีกรมประสบโอกาสในความก้าวหน้าในชีวิตได้น้อย การประกอบกิจการใหญ่โตที่ต้องใช้ทุนรอนมากก็ไม่มี ทางออกที่สำคัญในการที่จะช่วยเสริมสร้างฐานะทางเศรษฐกิจของตนขึ้นมา ก็คือการได้รับความนิยมนับถือ

จากสังคมในความรู้ทางศาสนาอิสลาม ทั้งนี้เพราะ บุคคลยิ่งมีความรู้ความชำนาญในศาสนา มากเพียงใด ประชาชนก็จะให้การนิมยยกย่อง มีลูกศิษย์ลูกหามาก การดำรงโรงเรียนซึ่งก็เป็นการดำรงฐานะของโต๊ะครูก็คือ "การได้รับเงินบริจาคจากประชาชน ที่เป็นเงินบริจาคธรรมดาที่เรียกว่า ซาคาโกะ และการบริจาคของประชาชนตามข้อบัญญัติทางศาสนาที่เรียกว่า ซากาค" ^{๕๓} และยังสามารถใช้แรงงานจากลูกศิษย์ในการประกอบอาชีพทำนา ทำสวน ของโต๊ะครูได้อีกด้วย การเป็นโต๊ะครูที่มีชื่อเสียงจึงเป็นความสำเร็จอย่างดีในชีวิตที่พึงปรารถนา

(๓) การบริหารการศึกษา

ด้วยเหตุที่ระบบการศึกษาของประเทศไทยเป็นไปตามรูปการปกครองของประเทศ คือ รวมอำนาจอยู่ที่ศูนย์กลาง การบริหารต่าง ๆ ที่จัดให้แก่ประชาชนในที่ต่าง ๆ จึงอยู่ในรูปเดียวกันหมด โดยไม่ได้มีการจัดเป็นพิเศษต่างหากในบางท้องถิ่นที่มีความแตกต่างกับท้องถิ่น ๆ ของประเทศเลย คงจะเห็นได้จากการจัดการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ก็เป็นไปในรูปเดียวกันกับที่ใช้ในส่วนอื่น ๆ ของประเทศไทย ทั้ง ๆ ที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มีลักษณะทางประวัติศาสตร์ ภาษา ศาสนา และขนบธรรมเนียม ประเพณี ที่แตกต่างจากชาวไทยในภูมิภาคอื่น ๆ ของประเทศเป็นอย่างมาก จึงเป็นสาเหตุให้ชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลามไม่พอใจที่จะให้บุตรหลานของตนเข้ารับการศึกษาในโรงเรียน เพราะตั้งข้อรังเกียจที่บุตรหลานของตนจะต้องไปเรียน "...วิชาที่มีรากฐานมาจากภาษาไทย และเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม ประเพณี และศาสนาของคนไทยที่นับถือศาสนาพุทธ..." ^{๕๔} ไม่มีการสอนหลักธรรมทางศาสนาอิสลามให้แก่เด็กที่นับถือศาสนาอิสลามโดยส่วนใหญ่เลย การกระทำเช่นนี้ในความรู้สึกของชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลามถือว่าเป็นบาป อีกประการหนึ่ง ครูที่สอน

^{๕๓} ซาคาโกะ (SADAKOH) คือ การบริจาคธรรมดาของประชาชนที่ให้ความใจสมัคร

ซากาค (ZAKAT) คือการบริจาคตามที่พระคัมภีร์อัลกุรอานบังคับไว้

กล่าวคือ อิสลามิกชนทุกคนต้องบริจาคเงินรายได้หรือทรัพย์สินซึ่งได้ครอบครองมาแล้วอย่างน้อย ๑ ปี ในอัตราร้อยละ ๒.๕

ที่มา : ศูนย์ประสานงานการปกครองจังหวัดชายแดนภาคใต้, แผนอบรมปฐมนิเทศข้าราชการจังหวัดชายแดนภาคใต้, (อค์สำเนา)

^{๕๔} LADD, THOMAS M., SOCIO - ECONOMIC APPROACH TO POLITICAL INTEGRATION OF THE THAI - ISLAM : AN APPRAISAL, MARCH 31, 1969, p. 4

ส่วนใหญ่ก็เป็นชาวไทยที่นับถือศาสนาพุทธ ทำให้ผู้ปกครองไม่ค่อยไว้วางใจ เก่งกว่าจะทำให้บุตรหลาน
 ของตนหันเหความเชื่อถือในหลักศาสนา และเป็นการทำลายวัฒนธรรมดั้งเดิมของตน นอกจากนี้ "...
 ครูที่สอนในระดับประถมศึกษาประสบความสำเร็จในการที่จะกระตุ้นความสนใจของผู้ปกครองที่จะส่ง
 เสริมให้บุตรหลานของตนได้รับการศึกษา ทั้งนี้เพราะครูส่วนใหญ่พูดภาษามลายูไม่ได้ และไม่เข้าใจ
 ในประเพณีของชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลาม ทั้งไม่ค่อยพบปะติดต่อกับผู้ปกครองของเด็กเหล่านั้น..."^{๘๕}
 ซึ่งนิคลักษณะของครูที่จะต้องสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับเด็กนักเรียนและผู้ปกครอง จึงไม่เป็นการส่งเสริม
 ให้บุตรหลานของชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลามเข้ารับการศึกษทั้งในระดับการศึกษาภาคบังคับและใน
 ระดับการศึกษาชั้นสูง ๆ ขึ้นไปอีก

นอกจากนี้ จังหวัดชายแดนภาคใต้ยังประสบปัญหาในด้านการจัดการศึกษาอันเป็นจักรกล
 ที่สำคัญของระบบการศึกษา ซึ่งได้แก่ ครูทั้งปริมาณ คุณภาพ และทางกำลังใจ อาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์
 การศึกษา และครุภัณฑ์ ตลอดจนการขาดบุคลากรผู้มีความรู้ความชำนาญในการผลิตอุปกรณ์การศึกษา
 และการขาดเครื่องมืออุปกรณ์ที่จำเป็นในการรณรงค์ในการศึกษาแก่ประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้
 ของศูนย์พัฒนาการศึกษา ภาคศึกษา ๒ เองอีกด้วย^{๘๖} การที่สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ซึ่งถือว่าเป็นจักรกล
 สำคัญของการศึกษามีได้อยู่ในลักษณะที่จะไขประสานร่วมมือกันอย่างแข็งขัน ในอันที่จะทำให้การศึกษา
 ในจังหวัดชายแดนภาคใต้เจริญก้าวหน้าขึ้นอย่างรวดเร็วนั้น นอกจากจะแสดงถึงการค่อยพัฒนาทาง
 การศึกษาของจังหวัดชายแดนภาคใต้ให้เห็นได้ชัดแล้ว ยังเป็นสาเหตุหนึ่งและถือว่าเป็นสาเหตุอัน
 สำคัญยิ่งที่ทำให้พอเนาะมีอิทธิพลเหนือจิตใจประชาชนชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลามในภูมิภาคนี้

สภาพการจัดการศึกษาและสภาพปัญหาที่เกี่ยวกับการศึกษาดังที่กล่าวมานี้ สรุปปัญหาการ
 ศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้ดังนี้คือ

ก. การจัดการศึกษาของประเทศไทยยังประสบปัญหาในทุกระดับการศึกษา โดยเฉพาะ
 อย่างยิ่งระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งได้แก่ระดับประถมศึกษา ปัญหาเหล่านี้ได้แก่ปัญหาการขาดแคลนครู

^{๘๕} IBID., p. 4

^{๘๖} ภาคศึกษา ๒, แผนพัฒนาการศึกษา ภาคศึกษา ๒ พ.ศ. ๒๕๑๕ - ๒๕๑๙,

ปัญหาการขาดแคลนโรงเรียนและอุปกรณ์การสอน และปัญหาบริหารการศึกษา เมื่อการศึกษาในระดับประถมศึกษาซึ่งถือว่าเป็นการศึกษาขั้นพื้นฐานที่จะนำไปสู่การศึกษาในระดับสูงขึ้นไปยังมีลักษณะที่ค่อนข้างคุณภาพ เกิดการสูญเปล่าในการศึกษา จึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้การศึกษาของชาติโดยรวมยังไม่มีประสิทธิภาพดีเท่าที่ควร

ข. การศึกษาของประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้อาจมีสภาพต่างจากจังหวัดอื่น ๆ ของประเทศไทย ทั้งนี้เพราะจังหวัดชายแดนภาคใต้นอกจากจะมีปัญหาทางด้านศาสนา ภาษา วัฒนธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณีที่แตกต่างไปจากประชาชนชาวไทยในภูมิภาคอื่น ๆ ของประเทศแล้ว การจัดการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้อาจยังไม่ตรงกับความต้องการของชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลามอีกด้วย เนื่องจากชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลามนิยมการศึกษาวิชาศาสนามากกว่าวิชาสามัญในโรงเรียนประชาบาล และในระดับการศึกษาขั้นสูงขึ้นไป การศึกษาวิชาศาสนาอิสลามส่วนใหญ่จัดที่ปอเนาะซึ่งเป็นสถาบันที่ได้รับความนิยมเชื่อถือจากประชาชนชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลามมากที่สุด จึงเป็นเหตุให้ปอเนาะมีบทบาทและอิทธิพลเหนือจิตใจของชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นอย่างมาก

๗. สรุป

เนื่องจากความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ การปกครองในอดีต และความแตกต่างในเรื่องของการนับถือศาสนา ภาษา วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี เป็นผลให้ชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้มักแยกตัวอยู่เฉพาะในกลุ่มผู้นับถือศาสนาเดียวกับตน เป็นสังคมที่มีลักษณะที่เรียกว่า "สังคมปิด" ขาดการติดต่อและความเข้าใจซึ่งกันและกันระหว่างผู้นับถือศาสนาอิสลามกับผู้ต่างศาสนา ประกอบกับมีคนไทยที่นับถือศาสนาอิสลามบางคนบางกลุ่มมีความเข้าใจในหลักศาสนาไม่ถูกต้อง และมีนักการเมืองฝ่ายตรงข้ามบางกลุ่มคอยยุยงส่งเสริมสร้างความเข้าใจผิดก่อให้เกิดความแตกแยกและความไม่สงบในทางการปกครองและทางการเมือง นอกจากนี้ สภาพความเป็นอยู่ของราษฎรยากจน มีการศึกษาค่ำ ก่อให้เกิดปัญหาทางการเมือง ทางสังคม ทางเศรษฐกิจ สังคมจิตวิทยา โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีประชาชนบางส่วนไม่ถือว่าตนเป็นคนไทย โดยนำเอาศาสนา ภาษา ขนบธรรมเนียมประเพณีที่แตกต่างนี้เป็นเครื่องแบ่งแยกความเป็นชาติ ทำให้ขาดความเป็นเอกภาพ และขาดความสามัคคี รัฐบาลทุกยุคทุกสมัยได้พยายามแก้ไขปัญหานี้มาโดยตลอด แต่ปัญหา

ต่าง ๆ ก็ยังมีได้หมดสิ้นไป ปัจจัยหรือเป้าหมายสำคัญประการหนึ่งในการแก้ไขปัญหาคือ
เยาวชนรุ่นใหม่ที่รัฐบาลจะต้องปรับปรุงเปลี่ยนแปลงทัศนคติ ปรับปรุงโครงสร้างทางสังคม และ
เศรษฐกิจ และเครื่องมือที่สำคัญที่สุดได้แก่ การศึกษาของเยาวชน เพราะเป็นหัวใจที่จะส่งเสริม
ให้เป็นผู้ใหญ่ในอนาคตที่รู้และใช้ภาษาไทย และเป็นพื้นฐานในการสร้างผู้นำในการเปลี่ยนแปลง
และช่วยแก้ไขปัญหาคือเกิดขึ้นนี้